

ZERUKO ARGIA 21

(Ez da benetan ezer jatorrik jatorrizkoa
ez baldin bada.
Ez da ezer horren iraultzaile denik
gure sakon izatea bezalako deskubrimendurik.
Eta hau, maila guztietan, une hauetako gure
Herriaren oinharritzko agerpena:
Egiazkotasunera berriz ere itzultzea.)

Isabel Leizaola

Poetak

EUSKAL HERRIA HILBEHARREZKO "ROYALTY" ORDAINTZEN DIHARDU

Benetan, herri batek benetako bizia du bere kulturarena den unean.

Bestela, bai gai ez delako hura lortzeko, bai beste bat ezartzen zaiolako, egunero ko bizitza zirikaldiei erantzun beharko die berarenak ez diren irteerez. Horregatik hilbeharrezko "Royalty" ordainko du.

Hau da Euskal Herriak eta bertokook bizi dugun egoera larria.

Zer adierazi nahi dugu?

Soil soilik, gure jatorrizko kultura nahastu digute, Herri bezalako nortasuna galdu dugu edo galtzen ari gara, zeren besteen kultura ezartzeagatik izugarritzko ordainketa egin dugu, hots, gurea bertan behera utzi.

Gaur, gure lege eta erakunderik gabe, agerpen material eta gogozkoak jatorriz gureak ez direnak, eta hizkuntza (herriaren ondarea) zeharo bazterturik, Euskal Herria une larri batetan dugu.

Zer egin?

Soil soilian, Euskal Herrian bizi garen guztiok ahalegin handi bat egin behar dugu gure kultura berreskuratzeko eta egokizko "erantzunak" lortu edozein arazoren aurrean.

Ekintza hontan, EUSKALTZAINDIAK "BAI EUSKARARI" deritzan kanpaina bultzatzen du.

Honen helburua: Dirua bildu eta gogoak hurbildu egitarau bikain bat sortzeko beharrezko diren proiektuez euskal kultura eta Euskara baieztu eta sendotzeko.

Gure Herria bizi dadila nahi baduzu, lagun ezazu "BAI EUSKARARI"

Euskal Herriak ez du hil nahi, bizi nahi du, biziko zaigu: Denon artean bizi erazi behar diogu!

Nahi nuke BAI EUSKARARI laguntzea
.....pezetatoko diruz.
Behin ☐
Urtekoa ☐
Hiruhilabetero ☐
Hilero ☐
Izena
Deiturak
Helbidea
Herria
Probintzia
Kontu Zenbakia
Banketxea
Sukurtsala

Sinadura

EUSKALTZAINDIA
Ribera, 6, entlo.
Tfno. 4152745 -
BILBAO-5

REAL ACADEMIA
DE LA LENGUA VASCA
EUSKALTZAINDIA
ACADEMIE ROYALE
DE LA LANGUE BASQUE

EKAINAK
16
EUSKARAREN
EGUNA

Euskal kultura eta
euskararen aldeko diru eskaera.

"Euskararik gabeko Euskal Herria, mahatsik gabeko mahastia". Euskal poetak aspaldi egin zuten oihu hori. Mahastiak mahatsa eman behar du mahasti izateko. Euskal Herriak euskara eman behar du Euskal Herri izateko. Euskal Herriari beste hizkuntza bat txertatzen zaionean ez da Euskal Herri izango.

Landarea koloretik, hostoetatik, adarretik, azaletik eta abarretik ezagutu ohi da. Baina, batez ere, bere fruituetatik. Euskal Herriaren fruitua, beste herrietatik nabarmen bereizten duen fruitua, euskara da, batez ere.

Euskal Herria desegin nahi izan dutenak ere ez dira aginte politikoa eta ekonomikoa kenduz bakarrik lasatu. Bere izaera, nortasuna, kultura eta hizkuntza bizirik dauzkan herriak aginte politikoa eta ekonomikoa berreskuratzen ahaleginak egiten ditu. Euskal Herriak bere buruaren jabe izateko tentaldirik izan ez zezan bere kultura eta hizkuntza orpo-orpotik kendu nahi izan dizkiote.

Hori garbi ikusi da. Eskoletan, komunikabideetan, administrazioan sarrera guztiak ukatu zaizkio euskarari. Euskara zigortua izan da. Euskaraz mintzo zena lotsagarri uzten saiatu da. Euskara desegiteko eginahalak jo dira. Euskarak, bizirik zirauen bitartean Espainiako Estatuaren batasuna arriskuan jartzen baitzuen.

Azken hauteskundeotan ere garbi nabarmendu da hau. Euskara indartsuen bizi den lekuetan agertu da abertzalerik gehiena. Euskal sustraiak galdurik, erdara nagusitu den lekuetan aber-tzaletasunak indar gutxi agertu du.

Euskal Herria berreuskalduntzeko aginte politikoa eta ekonomikoa beharrezkoak ditugu. Baina aginte politikoa eta ekonomikoa lortzen saiatzeko euskaltzaletasunak asko lagunduko di-gu: Zenbat eta euskara gehiago maite dugun orduan eta irrika haundiagoz nahiko dugu burjabe-tasuna. Euskararik maite ez duenak Euskadi erdaldun bat egin dezake. Eta Euskadirik gabe ere lasai etsiko luke.

Euskara frankismoari borroka egiteko iraultza tresna izan da, abertzale ez direnentzat ere. Baina abertzaleontzat demokrazia itxurako inperialismo guztien kontrako iraultzailetasuna ere ere badu. Euskadik euskaldun izan behar du sasidemokraten eta sasiraultzaileen eritzi guztien kontra.

Aginte politikoa eta ekonomikoa lortu nahirik borrokan daiharduten politiko abertzale guztiei ahaztu egin zaie, behar bada, egia hau. Aginpidea hartutakoan euskara salbatuko dela us-te dute. Irlandak, bere buruaren jabe egin zenean, bere hizkuntza galdu zuen.

"Bai Euskarari". Bai Euskaltzaindiari. Bai ikastolari. Bai gau eskolei. Bai kulturagintzako eta euskalgintzako saio guztiei. Bai, euskara eta euskal kultura salbatzeko ere beharrezkoak diren erakunde politiko eta ekonomiko guztiei. Euskara indartzeko lan asko egin da. Euskal al-dizkariak, ikastolak, alfabetatze-euskalduntze lanak, bertsolaritza, abeslariak eta abar izerdi, ne-ke eta borondate haundiz sortu eta indartu dira.

Euskal Herria bere buruaren jabe izateko urratsak ematen ari den garaian euskaltzaletasuna, euskara ikasteko gogoia, euskalgintza ez daitezela ahul. Ahuleria hau arriskutsua da une honetan. Neguko, zahartzaroko eta gaitzaldiko ahuleria baino askoz arriskitsuagoa da indarraldiko eta sa-soialdiko ahuleria. Ahuleria honek bai betirako hilko gaituela.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:
Xaizano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Jose-ba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Ipa-rraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Aizaga, Este-pan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amun-sa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrutxegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Aizaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Boroiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arra-sate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzurri (Durango), Barrenetxea (Oizartun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uri (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-terria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Torero, Karlos Valverde, Juanba Bera-sategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitateak: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1 Donostia, Okendo 22 Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idazkolaria:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

Irakurlak mintzo

ETXEKOAK BAZTERTUZ

Zuzendari jauna:

Beti gertatu ohi izan da kanpoko etxekoa baino askoz gozoagoa aurkitzea. Orain, gauzak neurri bat duela iruditzen zait. Kasu honetan abeslari buruz mintzatu naiz. Aspaldi honetan kanpoko abeslari asko ekarri ditugu gure herrira. Batzu oso onak, gainera. Ainitz kartel ikusi ahal izan dugu horma eta kaleetan zehar. Kanpotar abeslari hauen izenak handi eta zabal agertzen zitzaizkigun, urrutitik irakurtzeko modukoak. Oso ondo. Baina "abertzaleak" gordetzearren edo, kantante ezagun hauekin batera gure herriko norbait beti jarri ohi da. Orain, gure herritarren izena letra txikietan ikusi dut beti, urrutitik oso ulergaitza gertatzen delarik. Eta, nahiz gure abeslariak munduak orokorri

kanpokoak baino aberastasun guttiago ukan edozein tokitara joan litezen abeslariak baditugu. Mikel Laboa, esate baterako. Ezin dut ulertu abertzale deritzen den inork, eta ez soilik abertzaletasun horregatik, kanpotar abeslari bati behar zaion ohore eta duintasunarekin tratatzea, eta etxekoari konparatu bezala uztea. Eta, ene eritziz, hau egin da Atahualpa Yupanki eta Mikel Laboarekin. Modu honetara tratatuko bagenitu etxeko abeslariak ez nintzateke harrituko hemendik denbora guttira kanpotik kantante guztiak ekarri beharrean aurkitzea, etxekoak desagertu zaizkigulako.

Gaizki esanak barkatu zaizkidalakoan.

PEDRO ARIN

IRAKURLE GEHIAGO

"Zeruko Argia" kook:

Hasi berria da "Bai euskarari" dioen kanpaina. Poz handia eman dit horrelako iniziatiba bat aurrera eramana izateak. Eta gutun honen bitartez gauza bakarra opa dizuet. Kanpaina horren bidez lortzen den kontzientziazioak irakurle gehiago sortaraztea zuen (eta gure) aldizkariarentzat.

Besterik gabe.

KATALIN

ELKARTASUNA NON?

Zuzendari jauna:

Egun hauetan ospatzen ari da Argentinan Munduko Futbol Txapelketa. Gure herriak askotan eskatu izan du be-

rarekiko elkartasuna. Baina, aldi honetan, uste dut ahaztu egin zaiola beste herriei zor diena. Denok dakigu Argentinako espektoak prezoz beterik daudela. Pertsona asko hilak gertatu, besteak "desagerturik"... Eta guk, Euskal Herri Iraultzaileak, patxadan ikusi dugu Futbol Txapelketa lotsagarri hori aurrera eramatea. Ez dut esaten gure indarrak bakarrik geldiaraziko zuenik. Baina guttienez elkartasun piska bat agertzea... Ez alderdi politiko, ez sindikatu, ez deportistek (2 mutil bidaltzeagatik pozez aurkitzen dira) ez inork, ezer ez dugu egin elkartasun hori adierazteko. Benetan lotsagarria. Zer nolako aurpegi eskatu behar diegu argentinarrei elkartasuna gurekiko?

L. MENDIOLA

besteena

POR FAVORen 204. zenbakitik: "En último extremo se puede gobernar a veces sin crímenes. Sin injusticias, nunca" Cioran.

CAMBIO 16en 339. zenbakian argitaratutako "Octubre 1977. Encuesta País Vasco"tik: "ETA tendria que dejar las pistolas si quiere conseguir la aceptación ente el pueblo vasco. Más de la mitad de los vascos, concretamente entre el 49 y 60 por 100, eran contrarios a la lucha armada preconizada por una fracción de ETA, según la primera y única encuesta sobre este tema, realizada por Consulta para CAMBIO 16. Este estudio (...) arrojaba un porcentaje muy minoritario de los que se declaraban a favor de la lucha armada de ETA: sólo seis de cada cien residentes en el País Vasco. (...) La provincia con más nativos o más conocedora de su idioma es Guipuzcoa, con un 71 por 100 y el 45 por 100, respectivamente. Sin embargo es Vizcaya donde

mayor simpatía tiene ETA, con 15 de cada 100 encuestados. (...) Los amores que los vascos dicen tener por los navarros no se ven correspondidos por éstos últimos, según se deduce de la encuesta. Esta, que fué realizada precisamente cuando la cuestión del vasquismo de Navarra se encontraba en su punto más álgido, dio cifras de que a 60 de cada 100 vascos les complacería tener a los navarros arrimando también el hombro a la región de Euskadi. Los navarros, sin embargo, no veían tan claro esta buena disponibilidad de sus vecinos del norte y sólo 8 de cada 100 navarros consultados se considerarían vascos, o a los sumo vasco-navarros (11 por 100)".

PUNTO Y HORAREN 90 zenbakian argitaratutako "Insultos ¡ar! en la prensa española" artikulotik: "La cadena 'Cambio-Diario 16' no pierde ocasión para aislar las variables en un derroche de 'Ama Rosa'. 'Opinión' inventa cuanto cuanto puede, y los disparates

históricos se suceden, mal copiados de aquí y allá, además de algún 'Zutik'. El 'Imparcial' hace gala opuesta a su nombre. 'ABC' es el delirio. 'YA' es el ayer perdido de 'ya', de presente, no queda casi nada. 'El País' no acierta. 'Cuadernos' barre para su casa—PSOE—. 'La Calle' para la suya—PCE—. Del resto, sin comentarios. Cualquier vasco que lo lea, entrará en amplia carcajada o en cólera indignación. (...) La ofensiva contra los vascos, ya no es noticia, pero es buen termómetro para medir qué intereses prevalecen en las fuerzas políticas que operan en Euskadi, y que no reciben como suya la herida que se hace a Euskal Herria".

TRIUNFOren 801. zenbakiko "Oye patria mi aflicción, o donde el autor es al fin bien recibido en su país" kritikatik: "Como ya es habitual entre nosotros, obra y anécdota personal se confundían. Y si políticamente su clara defini-

ción antifrankista estaba, liquidada la dictadura, a su favor, tal ventaja la neutralizó el propio Arrabal al negarse a regresar—lo que fué tomado por otro acto de narcisismo—, cuando figuras como Abad de Santillán o Carrillo ya estaban de nuevo entre nosotros, o al enzarzarse en un ataque al PCE que la inmensa mayoría de la izquierda, aún aceptada la impertinencia dogmática de algún militante de dicho partido contra la obra de Fernando, consideró, en el contexto político español del postfranquismo, totalmente inoportuno. (...) A los actores que en su día rechazaron la obra por considerarla incoherente y luego se han ganado el pan con obritas deleznales, a los empresarios, que no quisieron programar la obra en los buenos meses de temporada, cosechando en sus salas fracaso tras fracaso; a cuantos proclamaron que Arrabal era poco más que un "invento político", el estreno del Martín debe servirles de justo castigo."

herriko plaza

Hego Euskal herriak, azken berrogei urte hauetan, jasan du zapalkuntza ikaragarria. Itxura guztiz jausten ziren zapalkuntza horik maila guztiak unkitzen zituztela: politiko, ekonomiko edo soziala berdin kultura. Badakigu, zoritxarrez, zenbat zañuri eta hil, zenbat odol ixurtze egin duen! Beharbada, krima handienetarik, Euskal Herriaren hiltzerat entseiatzea.

Ipar Euskal Herriari begiratzen bazio, bertan ohartzen da anitz gauzatan Hegoaren antza duela. Ez zituen zapaltzaile berak; Frankoren dikataturarik ez du pairatu. Zertarako izango zuen? Horrelakorik gabe, Euskal Herria hiltzorian sartu da. Arma-kanorik ez diote begien artean ezarri, baina gibel aldean osti-kokatuz eraman dute helburu berdinerat: Herri bezala ez izaterat gehiago!

Iparraldean, Hegoaldean bezala, euskaldungoaren zutabe lehena, euskara da, noski! Hara bada-kigu kinka txarrean dela. Hemen, nork edo nork uste duke hobeki doala, sendoago dela. Egia balitz! arazoaren ingaratzeko orokorki, daugun zer huni begirada bat: Hogeia urterik ez duten gatzteak ez direla inoiz euskaraz mintzatzen beren artean, hizkuntza dakitelarik ere! Berriki arte, horrelakorik ez zitekeen erran hiriko bizilagunetz baizik, orain baserriak zorte berdina ezagutzen du. Horrela jarraikituz euskarak Iparraldean ez du etorkizunik.

Egoera ilun hunen-

iparraldea: euskara-dun ala euskara-gabe

MIKEL HIRIBARREN

gatik, han hemenka jalgitzen ari diren itxaropena seinaleak ez ditzagun ahantz, eta dudarik gabe, ongi baino hobeki etorria egiten diegu.

Ikastolak, Iparraldean, sortu berri dira. Nahiko maiz aipatuak direlako, ez dugu haietaz gauzahandirik erranen. Itxaropen garrantzitsuenetik direla euskararen egoerari dagokionaz, garrantzitsuenak ez badira: 500 bat haur baizik biltzen dituztelarik euskararen irtenbide lehena dira; Oraingoan ahul badira ere, indar hartuz doaz.

Euskararen alde bertzelako ahaleginak bakanago aipatuak dira. Arra-euskalduntzean lan egiten duten guztiak erdi-ilunpean ari dira; haien indarrak guti ezagutuak.

Aipa ditzagun lehenik han hemenka euskara ikasi nahiean, kurtso batzuri jarraituz direnak. Euskaldun sentitu dutelakotz beren burua, o-

hartu direlako Euskal Herria berea zutela, eta nortasun guztia urtzen ari zitzaioela, euskara ikasten hasi dira. Ikasle multzoak jadanik badira Iparraldeko hiri nagusietan: Donibane Lohitzun, Baiona, Miarrizte, Maule, Atarratze... Bireuskalduntzea ez litzateke izan behar politikolari mihi zorrotzen jostagailua, edo naizbaiteko indarren gaia, baizik eta jendearen artean euskararen ikaste eta erabiltze nasaia go bateg agertu beharko luke gaurdanik!

Bertze batzu, euskaratik dakitenak, hasi dira ere, azken denbora hauetan, idatzirakurtzen ikasten edo alfabetizatzen. Gorago aipatuak gutti baziren, hau bakanago dira oraino. Nehor guti lortzen zaio hizkuntzaren lantzeari. Euskaldunak euskara badaki ala ez daki! Bertze zombaitetik diote haien zat konplikatuena dela, ez dutela gramatika edo bertze edo-

zerren ikasteko ahalik. Ai, ideia maltzur horiek ihes egin balezate, euskarak a-nitz irabaziko luke! Iparraldea bere buruaren guti-este horren menpeko da; usuegi, nonbaitetik etorriko denaren haiduru gaude, gure besoen indarretan ez dugu konfidantzarik. Bel-dur gara! Horregatik, aurt-en artino hegoaldeen behar-reen ginauden alfabetatze klaseen emateko, eta oraino, gaur, gehienetan halaber geratzen gara. Noiz ote ditugu herabe, lotsa, etsiak zikin untzietarat ja-urtikiko? Noiz hasiko ote gara euskara sakonki ikas-ten, beti intelektual ahur-tara baten esku utzi ordez?

Iparraldeko alfabetatzearen arazoak bururatu dira lerro hau. Ohartzen bagina arazo horren arabera joanen direla bertze batzu. Ikastole-tako, erdal eskoletako eta euskalduntzen taldeetako biharamona horren eskuko da! Irakasleek beren hizkuntza hurbildik eta barnetik ezagutzen ba-dute, ondorioitsuak izango dira beren irakaskuntzak. Gainera euskararen lantze-ak sinesgarri bilakatuko du; jendeen buruetan ez da gehiago egongo galtzen ari den hizkuntza bitxi baten itxura, baizik bertze edo-zein lengoaia balio duena-rena!

Euskal Herriaren hau-zia euskararen geroan ere datza. Benetako padagogia eta euskara lantze onen eskasa eta beharra saminki nabaritzen dira. Herrian bizi nahi dugu! Euskal Herrian bizi nahi dugu!

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON.30 · TELEF. 410930
DONOSTIA

Transportes **anzkar s. a.**

ERAMAN · EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, **DONOSTIAN.**

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO—37 TELF. 761440-41-42-43

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

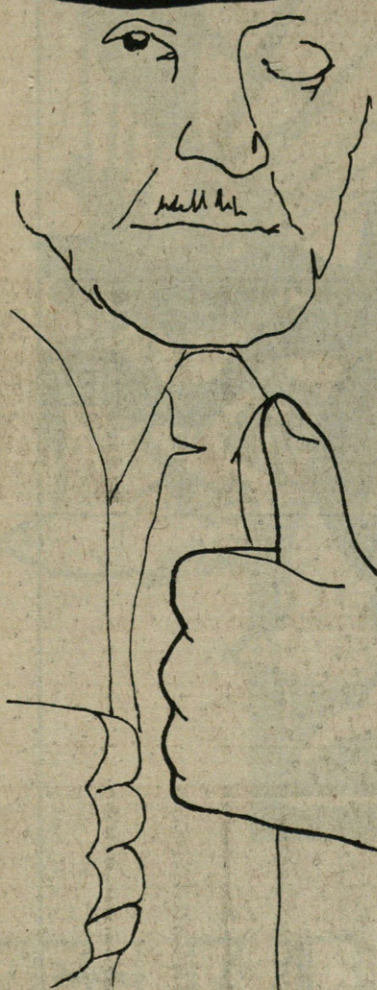
Getaria, 10

DONOSTIA

"bai euskarari"

JON URRUJULEGI

Baia nik, izkuntza larreakoa,
nai aunar ere noranaikoa:
jakite-egoak igoa;
soña zar, berri gogoa;
azal orizta, mami betirakoa.

Euskaltzaindiak antolaturik, BAI EUSKARARI lema duen kanpaina zabal eta indartsu baten barnean murgildurik aurkitzen gara momentu honetan. Hil honen 16a, euskararen eguna izango da, hau da, euskal kultura eta euskararen aldeko diru eskaera egingo da. Bada Euskal Herrian dirua erruz duenik, baina askok eta askok ez du diru horrekin euskal kultura indartu nahi. Zergatik? Ez beharbada, anti-euskaldun sentitzen delako, baizik eta bere buruko merkatal eskema koadratuan horrelako "inbertsio alferrikakoak" ez duelako lekurik. Rutina espainol edota frantzes baten ardatzaren inguruan hazi, hezi eta bizi izan dira eta hortik kanpo ez dute "probetxuzko etekinik" ikusten. Beraz, hauxe izango da euskaldun dirudun gehien hostasunaren arrazoia.

Talde majoritario honen inguruan, beste bi talde loratu dira, biak indartsu eta kementsu: bata, bere txanponak euskal kulturaren alde enplegatzeko beti prest egon dena, gerra ondoko kimu berritzearen oinarri ekonomikoa izan dena. Bestea, euskal kultura behingoz itoa ikusi nahirik, herrialde euskaldunetan erdal kultura apoiatu duena. Adibide bat jartzeko, Jose Maria Aristañ "euskaldun" aberatsaren jokabidea salatuko dugu. Langileen izerdiarekin lortutako milioiez, erdal kultura indartzen saiatu da eskusiboki euskara eta euskal kulturaren alde xentimorik inbertitu gabe.

Dirudun gehienak, ba, esan dezagun rutina baten barruan bizi delako ez diola laguntzen euskal kulturari. Rutina hau hausteko, buru merkatal koadratu horik zertxobait sentsibilizatu eta euskaldungoaren alde jartzeko, muntatu da kanpaina. Herri xeheak badakigu ondo erantzungo duela, orain arte hainbat eta hainbat aldiz oso ondo erantzun duelako.

Kanpaina honek badu beste alderdi bat ere oso ona. Alegia, Euskal Herriaren berpizte hau herria bera ari dela mamitzen. Hara hobekiago esan. Gure Euskal Herri honetan ia dena dago oraindik egiteko. Eginik dagoen, asko eta asko, berriz, gaizki dago egina, kapitalismo zurrupatzailearen borondate santuari esker. Herrigintzaren inizatiba nagusia herriaren beraren eskuek kontrolatzea, gure etorkizuna xuxen bideratzea dateke. Eta zer hau baino hoberik! Guretzako zorionez, burgesia haundiak ez du euskal herrigintzaren eraikitzea bere eskutan hartu nahi. Burgesia haundia gure bi estatu zanpatzaileen inperialismoari eta multinazionaleri saldua jarraitu nahi da. Jakina, muntatuko dizu pantaila engainagarriak, hala nola Euskal Kontseilu Nagusia eta beste. Baina EKN ez da izango, ezin daiteke izan gure herrigintzaren zimentarri, hain xuxen ere, EKN sortu duen burgesia haundiak ez duelako hartu bere asmozat euskal herrigintza. Hala hartuko balu, agian, laster bereganatuko luke herrigintzaren inizatiba, kapital haundiaren eraginaren poderioz. Kontradikzioak hor daude: zertarako sortu du burgesia haundiak EKN eta, adibidez, ez du nahi subentzionatu bere osotasunean hain beharrezkoa dugun Euskaltzaindia? Euskaltzaindia herriaren errailetatik sortu den erakundea da (epoka berri honetan behintzat) eta burgesia anti-euskaldunak ezingo du honen eragina kontrola. Burgesia anti-euskaldun honek ez ditu ikastolak subentzionatu nahi (berria da oraindik milioi zipriztin batzu emateko sortu duen iskanbila). Baina burgesia anti-euskaldun honek berak EKN sortu du, gure "herrigintzaren" ardatz izan dadin. Garbi dago, ba, BAI EUSKARARI herri osoaren erantzuna izan behar duela.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

BEU BARA EUSKAL PRENTSA

MAMED CASANOVA

XX mendeko azken gailego bandolerua

As Grañas do Sor (A Cruña) herrian, 1883 urtean jaio zen Mamed Casanova. Herritarren oniritzi eta osperik asko ukan zuen bidelapur honek bere bizian zehar.

Senar ezagunik gabeko amaren semea zen, Maria Casanova-rena. Mamed arotza zen ogibidez, baina biziak beste zori bat egokitu zion. Toki jakin batean bizitzeko gaiztoa zen, txikitandik egonezin gaitza senti baitzuen.

Argala, txiki antza, indar eta oldar handikoa, nortasun menderagaitzekoa zen. "Toribio" izengoitiaz ezagutzen zuten;

Bere lehen legehausketa

Maria Casanovak eta bere seme Mamed-ek ongi aski zekiten miseria gorria pasatzea zer den. Beti ezinean bizi ziren.

Egunen batetan, Mamed aspertu zen zapatarik gabe ibiltzez, eta hilerri-
ra joanik hilobi bat ireki eta gorputz
bati kazki eta zapatak kendu zizkion.
Bazen nonbait bolada hartan lalako
festa edo dantzasaio bat, eta gure gizo-
na han agertu zen ohostutako jazke-
ran. Zoritzarrez hildakoaren senide
batek antzeman zien Mamed-en jantzi-
ei, eta Guardia Zibilek anka egin
beharrean aurkitu zen. Gero ere tiro-
ka aritu zitzaizkion behin baino
gahiagotan, baina beti zorte nabariaz
Mamed-entzat, ukiturik ere ez bai-
tzioten egin. Mendietan, basoetan egin
behar du bere bizimodua.

Ibilaldi batez, eliztarrek gaizki
ikusia zuten As Grañas-ko Corral apa-
iz jaunaren etxean lapurretan ari zela-
rik, haren neskame zena halabeharrez
hil egiten du.

Arazo hau dela medio atxilotzen
dute eta Santa Maria de Artigueira-
ko kartzelan sartu. Galdeketa erruga-
betzat azaltzen du bere burua. Alfe-
rrik orde. Beste soluziorik ez baitu
ihesari ekiteko lanetan saiatzen da.
Baita lortu ere, presondegitik irten
ahal izan baitzen. Une honetanxe
hasten da benetan bere biziera ezin la-
tzagoa. Orduz gero, bere pertsonak da-
karren eta darion erromantizismoa
jende gailego arrunten artean zabaltzen
da.

"Bilatu eta giltzapean sartzeko
agindua" barreiatzen du epailariak. Gu-
ardia guztiek harrapatzeko manua du-
te Mamed. Mamed, Maria Casano-
va-ren seme naturala, hermeretzi urte,
ezkongabea, arotza, begi argia bibo-
te ahula, aurpegi zurbila, denak zure
bila dabilta. Erasotik erasora dara-
bilkite. Aho guzitetan dago bere le-

loa. Herriaren mitoa sortu da.

Iheska

Guardia Zibilak, lehiatsu, gogor
jartzen badio ere, Mamed Casanova
beti libre. Ezinda hobekiago ezagutzen
zituen, bada, inguruetako mendi eta
izkutatokiak. Herriko jendeak poz
hartzten du Mamed-en ihesien berriak
ikasita. Eta ikantatxo bat ere plaza-
ratzen da bandoleruaren aipuz:
"Bere atzetik alferrik dabil Guardia Zibila,
Toribio baita herri-ezagutzaile txit abila".

Dirudienez beti karrik ibili ohi
zen. Apaiz aberatsen etxeak eta lagun-
tza ukatzen zioten nekazari dirudu-
nak zituen helburutzat. Lapurtzeko
molde berdina omen zuen. Limona-
txoa umilki eskatzen zuen eskopeta
bat eskutan zuela. Behin, Mañon he-
rriko elizan, jendea mezetan egonik,
hantxe sartzen da bere eskopetarekin
eta apaizari limosna eskatzen dio. Ho-
nek bost pezeta eman. Gutxi zela
ikusiz, elizan zegoen jendearengana
itzuliz, haiei ere eskabidea egiten die,
hogeita sei pezeta jasoz.

Esaten dutenez

Tradizioari sinestera, hamasei ur-
teko neskatala bat bortxatu zuen, bai-
na halare ez zen bortxakeria zale amo-
diozko gauzetan, neska gehienek oso
begi onez ikusten zuten eta.

Aurrera zihohan bere bizia. Asko-
tan segika zituen Guardia Zibilek ti-
rokatu behar izan zuten. Bai berak biz-
kor erantzun ere. Holako batez guardia
bat larriki zauriturik utzi zuen.

Artean, Mamed Casanova-ren ize-
na eta ospea handituz eta sendotuz zi-
hoan. Bere umore onaren agergarri,
txori beltz bat eramane ohi zuen lepo
aldean "zibil-uxatzaile" omen zuen,
eta asko laguntzen ziona.

Justiziaren betebeharra zelarik,
1902. urtean Mamed "en rebeldia"

deklaratu zuten. "Real Academia de
la Lengua Gallega"ko anitz urtez
lehendakaria izandako Manuel Casas,
Mamed-en abokatu ibili zen (onene-
an Mamed-ek herri baitan zuen ospe-
aren seinale).

Azkenik Fiskalak herio zigorra es-
katu zuen Mamed eta bere lagun zen
Jose Piñeiro-rentzat. Gauzak horrela,
herriak hainbat aldiz bere atsekaber
nabarmenki adierazi zuen.

Mila eta bostheun pezetako prezioa
jarri zioten Mamed-en buruari, honen
bahitura lagundu edo erraztuko zuena-
ri ematekoak.

Salketa eta atxilotzea

Freixo herrikkako apaiz jauna
diru premian omen zgoen. Ustez Ma-
med asko maite zuen. Baina maitasun
ustel zikina gertatu zen. Saldu egin
baitzuen (eta saldu egin zen batera).
Mamed-ek ere bazuen harengan konfi-
dantzarik. Baina laguntza hartu ordez
etsai zituen guardia zibilen eskuetan
eta kateetan aurkitu zen, saltzaile ha-
rengatik.

Atxilotze zaratsua bilakatu zen.
Mamed-ek erresistentzia bortitza egin
zuelako. Zauriturik geratu zen burru-
ka hartan.

Berriro 1903. urtean juzgatu eta
"garrote vil" eman zioten sententziz.
Baina gero aldatu zuten zigorra eta bi-
zi guztirako kartzelara kondenatu zu-
ten, La Coruña-ko presondegian sar-
tuz. Giltzape hau, xoria bezala bizitua
zen gizon harentzat heriotza bera bai-
no krudelagoa zen, eta osteria ere
ihes egiteko zorian zegoelarik hatze-
man zuten. Ondorioz espetxez aldatu
eta S. Anton gaztelura eramane zuten
(gaurregun Museo Arkeologiko-rako
antolatua), eta segurantzia gehiagoren
asmoz Hilario Rico gizon ezagun su-
perindartsua gau eta egun gaurdia al-
boan jarri zioten.

FRANTZES INPERIALISMOA AFRIKAN

Handik berriz Ceuta-ko kartzela-
ra eramana izan zen. Han gizon baten
kontra burruka egin behar ukan zuen
bestea Mamed izen haundikoa hil
nahirik zebilenez geroz. Hil ala bizi-
ko hauzia zen, eta Mamed-ek garbitu
zuen kontrarioa. Ihesari eman zion
berriro ere, eta zaku batean sartuta
itsasontzi baten bodegan sartzeko
mementuan, ia asfisiatzen itota, guar-
diek harrapatu egin zuten. Handik
Santoña-ra, gero Valencia-ra eraman
zuten, leku guzti hauetatik ere
ihes egiteko ahaleginetan saiatzen
zela.

Gero

Baina Mamed, oldartsu, kementsu
trebe, ausartak amore eman behar izan
zuen makurtu zen azkenik. Ihesketa-
ren porrot egiteak buruko argia itza-
lerazi zion. Erotu egin zen gaixoa. Ho-
geitazortzi urte zituen. Gauero, bakar-
dadezko zulo ilunean orruka entzuten
omen zitzaion.

Kaleratzen dutenean, 1925. urte-
an berrogeitabi urte ditu. Zazpi gero-
ago A Cruña-ra ailegatzen da, 1932.
an. Udaberriko igande goiza zen. Bere
itzulera ikusi zuen jendeak. Bai, gizon
zahar, lurjota bat ikusi zuen, agure
gizaxo bat.

Bere lurralde maite haietara, "A
Granas do Sor"-era itzultzeko hogeitabost urte itxoin behar ukan zituen.
Bizi "ondratu" zintzo bat urtealdi ho-
netan daramalarik, 1946. urtean, 63
urtez, begi malkotsuak azken aldiz ix-
ten dizkiote.

Amaiera

Gaztaroa eta heltzaroa burdin tar-
teen bota zituen gizon hau, beste
baldintzetan, bestelako garaietan bizi
izan balitz, agian konkistalari ospetsu
edo heroe haundi bat bezala hartuko
zukeen kondairak.

Aitzitik esan daiteke, zenbat eta
zenbat konkistalari famatu, eta heroe
txalotu ez ote zen gizon izkutu bat
besterik izango, giroaldi eta ingurune
desberdinak egokitu bazitzaizkion.
Ezin, bada, inor mespretxatu ez goregi
jarri. Baldin eta gaitasunak eta zir-
kumstantziak bateratsu elkartzen ez
badira, badakigu ez dela ez gizon ez
emakume gorapagarrik sortuko herri
eredu bezala.

Mamed Casanova bidelapuraren
bizialdi tristea ikusi dugu. Bidelapur,
odol-lapur, lapur klaseak oro buka
daitezela behin betirako, egitura eta
erakunde okerrak suntsituz.

Galiziako zeru urdin gainean diz-
tira dezala izar gorri gazteak, etorki-
zun argiagoren adierazgarri.

HORMAK

Egun hauetan denetarik entzun ahal izan dugu: alde batetik
Giscard-ek New York-eko ONU "desarmatzeari" buruz eman be-
har duen mintzaldiaz... bertalde errealitatean nola Afrikara harmak
bidaltzen ari den. Nola ez? Frantziak harmetan espezializatzea
du helburutzat, eta horregatik behar ditu beren harmak saia eta
saldu?

Giscard-ek, pertsonalki daramatza
"euro-afrikako paktoaren" negozi-
aketak, eta inoiz ez du horrenbeste
harmagintza industria martxan jarri;
horrek suposatzen dituen estrukturalak
eta guzti (armadako gizon profesio-
nalak eta gertuenak). Afrikako herri
behartsuekin egiten dituen paktoak
elkar defentsarako dira (hala nola
behartsuenak Senegal, Cote D'Ivoire,
Gabon, Kamerun, Txad eta
Mauritania ditugu). Herri hauek goi-
tik behera "metropolisaren" menepe-
an dituzte beren buruak eta bere
gobemugisak ustelduak eta hautsi-
ak dira.

Maiatzaren 31n "Atlantikoko
elkarriketa nagusiak" Washington-
en izan behar dira, Giscard ez da ha-
rantz abiatuko, baina nahiago du,
pertsonalki, vedette-gisa, zuzen
zuzenki Carter zulatzea, beti "desar-
matzeari" buruz mintzatuz; ez da du-
darik gizon hau bakearen alde joka-
tuko direla. Baina hilabete honetan,
bertan; aintzinetik baino maizago gi-
beletik, Giscard-ek zuzenki bidaltzen
ditu bere paratxutistak bai Zaire-ra
(aspaldiko Kongo-Kinshasa ohia) eta
Komore uharteetara (Madagaskar-ren
iparraldean direnak).

Komore Uharteak "Putx" bat frantzesek azpitik manatua

Komoretako populazioa (267.
000 bat biztanle) islam erreligiozkoa
da. 1886an uharteak frantzes
"protectorat" bat (frantzesen
magalean) bihurtu zen. Lau uharte
dira: Komore handia, Moheli, Anjuan
eta Maiote.

1947an administrazio aldetik
autonomia pixka bat erdiesten dute;
eta 1974ean independentzia oihuka-
tua da. Baina Maiote uharteak fran-
tziaren menpean segitzen du, beste
uharteak independente geratzen di-
relarik.

Komoretan gauzak kilin-kulun
zebiltzen.

Orain arte, edo hobe erranik
maiatzaren 12a arte. ALI SWALIHI
zegoen buru. Batzuentzat iraultza-
lari hartua eta beste batzuentzat
faxista porrokatu bat bezala.

Iraultzailetzat hartzen dutenek
"Komoretako Mao" izena eman dio-
te. Gazte eta langileen indar-hartze
bat aiseagotu du, omen. Ekonomia-
ko kulturazko iraultza bat egin;
batzuek Txinakoa oroitarazte duen
bezalakoa dela diote. Bi urtetan, se-
gur dena, gauza franko aldatu dituela
Ali Swalihi-k da eta ez denen gostura-
ko. Tradiziozko ezteiak, etsenplutzat,
erlijiozko ohiturak e.a.
kanbiarazi du baina dena ez da beti
goxotasunean pasa. Laborarigintzan
ere bere erreformen bat ekarri du eta
laborari artean herriaren indarra eta
boterea lortzeko "okasioak" eman
nahi izan ditu.

Faxistatzat hartzen dutenek bere
politika anti-demokratikoa,
antiherrikoa zela salatzen dute:
herriaren kontra ari zela eta Komo-
retako biztanleek ez dutela aspaldi-
an horrenbeste indarkeriarik jasan
(hauteskunde faltzo eta bortxatuak;
herriak manifestazioak egin eta egu-
rra jaso...).

Dena den, Maiote frantzes
uhartetik dena azpitik apailatua izan
da; eta frantzesek "flotte de gue-
rre" indartsuena hor dutenez, gero
aski zen laguntza tipi batez Ali Swa-
lihi, faxista ala ez (horren faxista
balitz zertarako frantzesek beren
kontra ibili?) pikutara bidaltzea.

Moroni-ko goberamendua desta-
bilizatzea izan da nahi zuten guztia,
azkenik putx batez dena erora-
razteko. Gutika, gutika frantzes
legionarioak — "Klandestinitatez-
ko askatasunarako indarra" deitzen
zen hura (kasu eman behar izan guz-
tiekin)— horrela deituak izan direnak
egin dute lan zikin guztia; hango
kolaboradore batzuekin.

Orain buruan jarri dutena: Said
Attumani aspaldiko "barneko"
ministra ohia da: beti bezala, ISLAM
erlijio eta beste tradizio zaharren
defendatzale porrokatuenatzat jotzen
du bere burua. Frantziak Said
Attumani hontaz baliaturik bere ar-
maden kanpo eta base berriak Komo-
re uharte guztietan, (oso puntu es-
trategiko garrantziakoa direlakoan)
heda ahalko ditu.

KUKUSU

hoty!

*MARTINBELL-en aurtengo moda
MARROIAK ederki usaituko du!*

Gobernuak independente eta eskubitar posturak batu nahi ditu.

«batasunak» lehen indar sindikala

“BATASUNAK” eta nekazarien sindikatu baterakoi, demokratiko eta independenteak lehen indar sindikalean bihurtu dira. Bokalgahienak atera dituzte Euskadiko lau eskualdeetan, Aragoien, Errioxan, Les Illes Balearsen, eta León, Castellón eta Málaga probintzietan. Zer esana zuten probintzi eta zonetan garaile irten dira: Valencia, Alicante, Murciako Yecla eta Jumillan, Galician, Soriako independente kandidateketan eta kandidatek ez zegoen herritan, Granadan, Asturiasko Mendebalean, Sevillan, Extremaduran e.a. tokietan. Beraz, eragina zuten toki guztietan irabazi dute.

Catalunyan ere “Unió de Pagesos”ek irabazi du. Erakunde honek boikotaren alde deia egin zuen, eta ehundik 80k modu horretara erantzun dute. Baina garaipen hau, zoritxarrez, ezin da “Batasunek” estatu mailan lortu dituzten bokaleekin lotu.

Extremaduran, Andalucian, Castilla La Nueva - La Manchan, Castilla eta Leongo probintzietan, Cantabrian, Valencia eta Alicanten, Murcian, Madrilan eta Canariasen bokalgahienak atera dituzten sindikatuak CNAJ eta FISA izan dira; jauntxoek lotuta dauden sindikatuak, alegia.

Beste aldetik, PSOEek bultzatu duen “Federación de Trabajadores de la Tierra de la UGT” delakoa garrantzizko paper bat jokatzeko ari da nekazalgoaren konfigurazio sindikalean. Burgos, Errioxa, Catalunya, Sevilla eta Euskadi ez ezik, espainol estatu osoan presentatu da: Jaenen bokalgahien lortu duen sindikatu izan da, eta Almeria, Granada, Córdoba, Badajoz, Murcia, Valencia, Castellón, Ciudad Real eta Albaceten garrantzizko ondorioak ukan ditu. PSOEren erabaki honek “Batasunak” zatitu eta jan egiten ditu. Inongo mesederik

ez dio egiten nekazarien betiko sindikalismoari. Eta sindikalismo batearakoi eta demokratiko honek nazional eta erregional “Batasunak” ditu ordezkariak.

Gobernuaren joku zikina

Hauteskunde hauen ondorioak aztertzeko unean gobernuak manio-brak zikin bat aurrera eramanez dabil. Zeharo desberdinak diren kandidateketatik ateratako bokalgak batu nahi ditu: independente kandidateketak, 3.000 kamaratan hautatuak izan direnak (toki hauetan inongo kandidatek ez zen presentatu, hautatzaile eta hautatuak zentsu osoa izanik); eta “Independiente” bezala presentatu diren jauntxoek bultzatutako kandidateketak.

Aipatu berri dugun “independiente” hauen kasuan aurkitzen da Santandergo AIGAS (Justo Cuevas du buruzagia, COSAko lehendakaria izandakoa, eta egun UCDko diputatua dena); “Sindicato Independiente Campesino leones” delakoa, UCDko diputatua den aita Martinez Fuertesek bultzatua; edo egun “independiente” agertzen zaigun “Federación Independiente de Asociaciones de la Cuenca del Duero” delakoa, Adolfo Sanchez UCDko diputatua lehendakari duena.

Gobernuak helburutzat duena hau da: independente eta eskubitar posturak batzea; independenteek lortu duten garaipena eskubiarena dela adierazi. Operazio honen ondorioa garbia da. FISA “Federación de Sindicatos Agrarios Independientes” aldatu beharrean aurkitzen denez gero “independiente” bezala agertzen den sindikatu batetan bihurtuko du, bokal guztiak barruan sartzeko ahaleginak eginez.

Hori ez da legezkoa. Kandidatek gabeko 3.000 kamaratan, bakoitzak 8 bokal dituela, dena 24.000 bokal ateratzen zaizkigu. “Instituto de Relaciones Agrarias” delakoak dioenez 45.350 dira independente bokal guztiak. Hortaz, 24.000 horik guztien erdia baino gehiago dira. Bestalde, independente bezala presentatu diren kandidatek asko “Batasunek” bultzatuak izan dira, edo eta jauntxoek beren herrietan indarra kentzearen nekazari xeheak osatu dituztenak. “Batasun” asko independente bezala presentatu dira: Santandergo UCAM, Asturiasko UCA, edo Soriako UAG ditugu lekuko.

Independiente kandidatek horietatik asko jauntxoek eta gobernuaren aldeko sindikatoek bultzatuak izan dira. Hau, hauteskunde kampaina egiten ari zen bitartean, asko-

tan salatu da. "Independiente" izen hori hartu beharrean aurkitu ziren, bestela nekazari normalik beren listetan ez baitzen sartuko. Orenseko kasua oso adierzgarria da. Kamaretako idazkaritzak independente bezala bultzatutako kandidatura asko "Asociación Provincial de Agricultores y Ganaderos" delakoarenak izan dira. Elkartek horren buruzagia, UTECO, Caja Rural eta COREN - Cooperativas de Orense - ko agintaria, eta (esan ohi denez) FISako agintaria izango dena.

Kandidatura hauetatik benetazko independente diren asko irten dira bokal. Baina jauntxoak eta hauen laguntzaileak independente bezala ezin ditugu onhartu, UCD eta APren loturik baitaude.

"Batasunen" indar berria

"Batasunak" berrindarturik irten dira. Jauntxoei indar asko kendu die. Baina orain beste arazo bat konpondu beharrean daude. Organizatibo alternatiba bat lortu behar dute estatu mailan, baterakoia, independentea eta demokratikoa izango dena, ttipi eta erdi mailako nekazariez osatuko dena. Alternatiba hau puntu hauetan oinarritu beharko litzateke:

"Batasuna" eta nekazarien arteko BATASUN eta ELKARTASUNEAN. Eta hau estatu mailan lortu behar da maila honetan konpontzen baitira negoziaketa eta arazo latzenak. Nazional eta erregional "Batasunak" AUTONOMIA eta DEMOKRAZIA funtzionamenduan eta erabakietan izanik.

Jauntxoek eta eskubiak bultzaturiko sindikatuen aurrean, aprobetxatuen aurrean, zatiketa eta banaketa saiakeraren aurrean, "Batasunak" batu egin behar dira, barruko problema guztiak demokratikoki konponduz, eta "Batasunak" salbatu eta hedatzeko ahaleginak eginez. Hau baita nekazariei batasun eta indar gehiena emango dizkien sindikalismoa. Eta modu honetan bakarrik lortuko baitituzte beren eskubideak defendatzea eta garaile irtetzea.

JORDI CARRERA

E.H.N.E. garaile

Gipuzkoako 81 herritan osatu dira nekazal hauteskundek. Horietatik 61etan Euskal Herriko Nekazarien Elkartea irten da garaile, "independienteak" sei kandidatura baka-

12/ZERUKO ARGIA

rik lortu dituztelarik eta kandidaturik gabeko herriak 14 izanik.

"Independiente" kandidatetan ere sartuta dira EHNEko jendea. Esate baterako Erreterian EHNEk indar gehiegi ez zuela ikusirik eta independente kandidaturan berritar jatorrak zeudela kontutan harturik, zatiketa ez izatearren, bi taldeen artean zerrenda bakarra egin zuten.

Telebista eta komunikabide ofizialeetan gehiena aipatu den gauza parte hartze gutti egon dela izan da. Honek arrazoin bat badu. Herri askotan kandidatura bakarra egon da. EHNE azaltzen zen tokietan independenteak ez, eta alderantziz. Orduan erabaki bat hartu zen. Kandidatura bakarra zenez gero, toki askotan botorik ez zen beharrezkoa ematerik. Horrega-

tik EHNEk ez zuen gehiegi bultzatu botoa ematera.

Gobernuak gogorki jokatu nahi izan du. Kamaretako indarra ez zuen galdu nahi. Horretarako ahal zuen tokitan kandidatura "independienteak" osatu ditu, eta herri batzutan kandaiderak ez zenez gero, jendea aukeratu du. EHNEk kanpaina oso bat eramandu kamaren aurka, hauen legea "decreto ley" delakoaren bidez egin baita, eta ez Konstituzioaren medioz. Hala eta guztiz, eta gorago aipatu dugun gobernuaren jokua kontutan harturik, boikotaren alde ez du deirik egin. Boikota egin go balitz herri pilo bat kandidateurik gabe geratuko litzateke; beraz gobernuak bere jendea jartzeko posibilitatea handituz irango luke.

81 herritatik 61ean EHNE garaile.

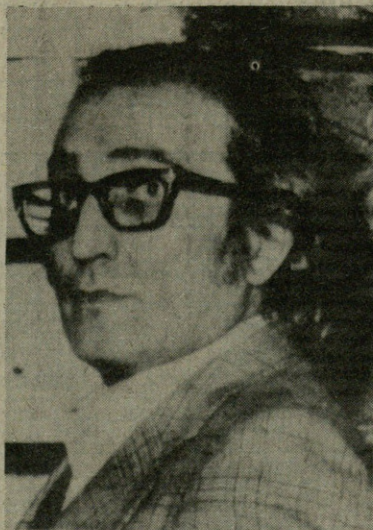
HAUTESKUNDEEN EMAITZAK

	EHNE	UAE	UAE	UCL	UCS	UUG	ACA	UAC	UCC	SAGA	SILGA	LICE	UC	UCM	UCG	CON	UILLR	UP	SA
FUSKADI		1-200																	
ARABA		438																	
GIPUZKOA	500																		
BIZKAIA	133																		
ARAGON			1-071																
ERKIOXA	676																		
CASTILA	108		405																
eta				673	8														
LEON																			
SALAMANCA																			
SEGOVIA																			
AVILA																			
GALICIA																			
EXTREMADURA																			
BADAJOX																			
CACERES																			
TOLEDO		43																	
CASTILLA LA		25																	
NUEVA-																			
LA MANCHA		15																	
CLENCA		17																	
MADRID																			
ALHERIA																			
MALAGA																			
GRANADA																			
ANDALUCIA																			
JAEN																			
CADIZ		36																	
HUELVA																			
SEVILLA																			
CORDOBA																			
MURCIA		51																	
YECLA y JUMILLA																			
ALICANTE																			
PAIS VALENCIA																			
VALENCIA																			
CASTELLO																			
CATALUNYA																			
IES ILES BALEARS																			

SANFERMINAK ARRISKUAN. Aurtengo sanferminak arriskuan daude. Haragi eta esnegintza sektoreko langileak bildu dira, bere lankide Valencia eta beste atxilotu guztien alde zer bait egiteko asmoz. Amnistiaren Astea "ezezagunak" gogoz ibili ziren Iruñeko kaleetan zehar, jende guztia probokatuz, eta balaz erasoz. Batez ere Parte Zaharrean. Baina lehenengo momentuko ikara pasa ondoren, zenbaitzuk autodefentsa aurrera eraman zuten. Honen ondorioz polizia armada bat eta guardia zibilen subteniente bat zauriturik gertatu ziren. Azkeneko honek (Eseberri) beste konplikazio batzuetan izan zituen eta hil egin zen. Kontuan izan behar dugu bi poliziak paisanoz jantzita zebiltzela. Eseberriren heriotzaren ondorioz errepresio gogor bat jasan beharrean aurkitu zen Iruñeko herria. Gazte asko atxilotuak izan ziren, era guztitako torturak sufrituz. Horietako batzuek kaleratu beharrean aurkitu ziren, baina besteen gainean Eseberriren heriotza bota zuten. Prentsa eta erreakzio sektore guztiek hiltzailetzat jo zituzten. Martin Villak berak adierazi zuen "han sido detenidos los asesinos de un Subteniente de la Guardia Civil". Baina atxilotuen lankideak eta herritarak ez zetozen bat. "Comisión Investigadora" bat antolatu zuten, gertakizun gutiak aztertzeko. Preso elkarteek, zenbait alderdi eta erakunde eta "peña"k parte hartzen dute eta bere lankide eta herritarren askatasuna ez balute lortuko garbi adierazi dute zer egingo luketen: aurtengo ere ez litzatekeela sanferminik egongo.

GABRIEL ARESTI: ORAIN DELA HIRU URTE. 1975eko Ekainaren 4ean utzi zigun Gabriel Arestik. Euskal idazle honek izan ditu etsaiak bere bizitze motzean. Merezki zituenak baino askoz ere ugariagoak. Denborak aldatu dira (zertxobait) eta egun etsaiak ere bere lana eta egin behar guztiak errekonozitzen dituzte. Hala eta guztiz inork ez dezala pentsa Gabriel Aresti engainatu zuenik. Gure oroimen guztiz hori garbi azaltzen duen olerki bat:

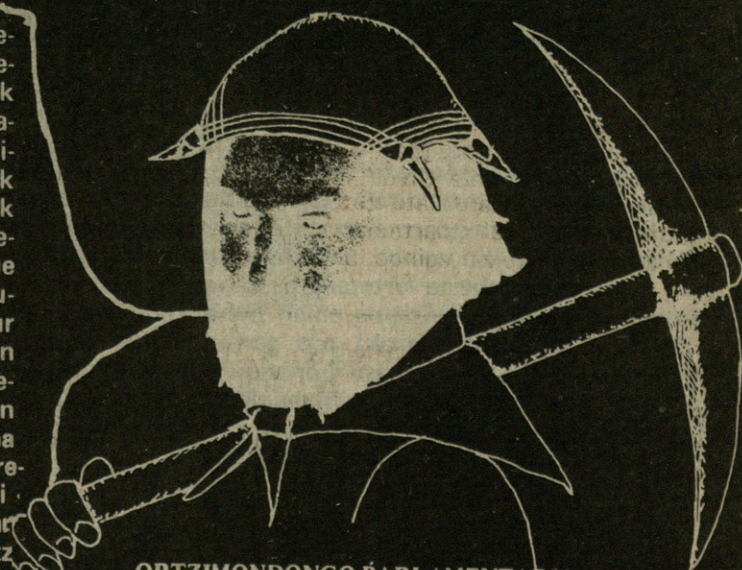
"Urteak dira egon naizela
deadar eta aldarrika
euskal jenteak ez badu ere
izan nere beharrika
aldatz behera arin batean
balantzan eta korrika
beti neketan trazatu nuen
hasarrearen karrika
beti neketan trazatu nuen
hasarrearen karrika
horregatikan merezia dut
hil nezatela harrika".
(Gabriel Aresti).

EGIA LEMOIZKO ZENTRALEAREN AURKA. Donostiako Egia hauzoan Nuklearren Aurkako Batzordeak inkesta bat egin du Lemoizko zentraleari buruz. Emaitzak hauexek izan dira: ehuneko 94 Lemoizko zentralaren eraikuntza geratzea nahi du, hauetatik ehuneko 43,1ek "obrak geratu eta langile eta kaltetun edozeini indemnitzatzea" eskatzen duelarik. Ehuneko 46,4arentzat nuklearra da arazorik garrantzitsuena, politika bigarren mailakoa izanik. Informazio eza dagoela diote ehundik 64,5ek. Lagunen elkarriketetari ez dira oinharritzen informazioa nahi dutenean. Gehienbat al-dizkarietara jotzen dute (148); telebistara (101); irratira (115); eta lagunen elkarriketetara (74).

Ekintza antiinstituzionala askoz hobeago ikusten dute instituzionalizatutako bideak baino. Preferentzi arloan, modu honetara jo dute: mobilizapenak ehuneko 25,2, batzarrak ehuneko 22,2, goma-2 ehuneko 18,2, alderdiak ehuneko 13,5, EKN ehuneko 12, e.a. ehuneko 4,7. Egiako Nuklearren aurkako Batzordeak datu hauk azaldu nahi izan ditu, inork ez dezan gutietsi herriaren erantzuna.

Idia edo behia charmatua de-
nean ezagutuko duzue idiaren truble-
zia handia, eta guziz bere akzioneak
egin nahi tubenean, non orduan la-
burzki argaltzen eta mehatzen bai-
ta, hetikatua balitz bezala. Hargatik
du nesesario prunki erremedioak
egitea; hartarakotz ezagutu duzue-
nean idia charmatua dela, emozue
lehen bait lehen ur huntarik sudu-
rrean, zeina eginen bait duzue ahur
bat sofre, eta gero trenpa ur epholean
hogoi eta laur orenez; irazi duzuene-
an, balia zaitezte hortaz, goizetan
eta arratsaldetan, sudurretan barna
emaiteko hori, egin bezain sarri; pre-
paratuko diozue erremedio miragarri
hortaz, zeinak khenduko baititu char-
mak eta ozatura guziak. Hartarakotz
har zazue lau nerprun bihi, eta
bertze laur untza konstantinopoli-
tana...

ORTZIMONDONGO PARLAMENTARIA,
Populu laborariari abisuak ematen

Arrats irian, etche haren bortha-
rat ekharri cituzten hirico eriac eta
izpiritu gaichtnekin cireac eta jende-
tce handia bildu cen con harat.
Koldo aguertu cen; izpiritu gaichto-
ez zauzcatenac libratu cituen etsai
gaichto hec ihes igarriric, eta sen-
datu cituen eri guciac. Guero Deus-
tuan ibili cen, sinagoguetan predi-
catuz, izpiritu gaichtoac ihes igorriz
eta eriac sendatuz. Haren omena
hedatu cen alde gucietarat eta oste
handiac bazohazten haren ikhuste-
rat eta aditcerat.

Hizkuntzaren osagile

ERRIKOTXIA

oporrak gertu

Konstituzioaren artikulotatik erdia baino gehiago ia onhartuak izan ditugu. Oporrak gertu direla eta "maioritarioek" leuntasunak alde batera utzi eta gogor ekin dute lehenbailen bilera konstituzional horik amaitzeko asmoz. Bitartean, alderdiak, nahiz maioritarioak ez izan, hainbeste urtetarako izango litzatekeen Konstituzio horri zer nolako erantzuna eman behar dioten adierazi nahian dabilta. Batzu (betikoak) oso garbi. Ezker abertzaleak, esate baterako, bat egin du kasu honetan: EZ. Parlamentutik at dauden talde batzu bezala. Baina, badaude oraindik baldintzak jarri nahi dizkietenak. PNVEk "Conciertos Económicos y reintegración foral" eskatzen dizkio bere amorearen truke.

Oraindik posturak ez daude batera garbi. Susmoak bai. Baina betiko itxaropen ero hori dantzan dabil. Benetan, orain arte onhartuak izan diren artikuloez ezer guttiren gusua egin diote oposizioa talde gehienei. Baina "oposizioa" ere ezin dugu gauza bildu bat bezala hartu. Lehen garbiago azaltzen ziren kontzeptuak, gaur, politikaren eraginez, zalantzarriak ditugu. Sozialista esatea langileen alde egotea zela iruditzen zitzaigun. Egun "consensus" a lortzeak garrantzi gehiago duela dirudi. Teoriak baztertu dira. Politika egiteko momentua baita.

Oreja jaunak ONUren aurrean protesta gogor bat egin du: Gibraltar kolonizatua dagoela dio. Besteen kolonizazioa ikusteko begian ez du minik gure Kanpo Arazoetako ministroak. Bere estatuen barnean dauden nazionalitateei dagokien gauzak aldatzen dira...

Oposizioa ere mugitu zaigu aste honetan. Hizkuntza nazionalari eman zaien tratorengatik gogor eraso diote gobernuari. Gregorio Lopez Monreal Irakaskuntzarako ministroarekin egonak dira. Eta beste Monrealek (gureak, gauzak garbi azaltzeko) adierazi zionean: "Dada la actuación gubernamental en un tema tan trascendental para las nacionalidades como es el de la lengua nacional ¿con qué clase de legitimidad y autoridad se puede exigir a las minorías nacionales lealtad al Estado?", erantzun luze bat eskaini zion, baina estatuarekiko leialtasuna zalantzan jartzea kritikatu, "que por ninguna razón ha de ser nunca cuestionada" adieraziz.

Gauzak honela dira. Ezin ba itxaropen gehiegirik izan. PNVEk ere

antzeko susmoa duela dirudi. Beti esan ohi izan du kalera irtetzeak ez zuela gauza onik ekartzen. Baina orain irtetzekotan da. Hil honen 10ean, gorago aipatu ditugun baldintzen alde. Kontzertu ekonomikoak eta foralitatea lortu nahi ditu, guttienez. Bere hitz guztien gainetik,

manifestazioa egin behar du. Beste alderdi guztiei ere dei egin die. Erantzun batzu jasota ditu. "Alderdiak" ikusten duela eta, PCEek ezetza eman dio ia.

"Asteko kontsensu haustea" ere izan dugu. Kasu honetan PSOE izan da. Bere UCDko lagunekin hasarretu da. Modu honetan 63. eta 64. artikuloez gero ikustekotan dira. Aurreproiektuaren testu berdin berdina ere ezin onhartu ba. "Nosotros pretendemos que el ciudadano de Soria tenga una representación semejante a la del ciudadano de Barcelona, pongo por caso. Y no nos prestamos a que la UCD gane las elecciones por procedimientos que no responden a una representatividad real" zioen Peces Barba jaunak. UCD ez dator bat. Orain APkoekin bat eginga dabil. Beti lagun berdinak ere ezin izan ba. Gobernu beti erdi mailan egon behar da. Eta honen alderdia ere bai.

Hasieran aipatu dugun bezala, oporketak gertu dira. Senadorak ez ditu luzatuko Konstituzioaren debateak. Horretarako "minoriei" eskatu die lehenbailehen ponentziak prantatzeko. Presa dugu. Beroak buroa ilun jartzen baitu. Eta parlamentariak, nahiz eta batzuri harrigarria irudit, izerdia ere badute.

Espainol estatuko kasuentzat OPFRA desagertuko ote den.

OPFRAk hor konpon?

Amnistiaren Aldeko Batzordeak, alkateen taldeko ordezkariak, abokatuek, HASI, LAIA eta errefujiatuen ordezkariak, eta Ortzi osatzen zuten Euskal Herriatik Parisa joan zen ordezkari-tza. Amnesty International, Abokatuen Taldea, F.E.N. eta ONUren ordezkari-arekin hitzegin zuten.

OPFRAn Espainiako arazoetaz arduratzen den funtzionarioarekin egon ziren (Euskadiko arazoak hor sartzen baitira). Bi orduz luzatu zen elkarrizketa. Lehenengoz Euskadiko egoera azaldu zitzaion: nazional eskubideak ukatuak, amnistia orokorraren eza, giza eskubideen bortxa e.a. Era berean aipatu ziren Frantzes gobernuak bortxatu dituen errefujiatuen eskubideak (estatu honek 1.952ko Irailaren 25ean Ginebrako Ituna, babes politikoa behar zuen guz-tiei ematea izenpetu zuen).

Duen betebeharrak egun ez duela OPFRAk egiten adierazi zuen erakunde honen ordezkariak. Estatu espainoleko kasuan bereziki, egoera politikoa ondo ikusi arte trami-te guztiak geraturik dauzka. Orain, Aldalurren kasua poliziak eraman zuen aurrera, eta kontuak Barne Ministeritzari eskatu behar zaizkio.

Miguel Castells abokatua amnis-tia orokor ezari buruz mintzatu zen. Espainol gobernuak indultu bat besterik ez zuela eman, Euskadiren nazional eskubideen aldeko burruka geldiarazteko. Ignazio Esnaolak giza eskubideen aurkako arazoak azaldu zizkion: espainol poliziak euskal mi-litanteei egiten dizkienak, eta gaur (Francoren garaian bezala) jasa-tzen ari diren torturak; espainol in-dar harmatuak eta guardiazibilak direla Euskadira judizial polizia, hauek interrogatzen baitituzte atxi-lotuak, eta han esandakoa baita fis-kalak hauzian ezartzen duena; beraz, egungo tribunalak Francoren garai-koak dira, eta orduko lege berezie-kin jarraitzen direla ("ley antite-rrorista" delakoa lekuko).

Alkateen taldekoak demokrazia-ren aurkako egoeraz mintzatu ziren. Berauek zirela faxismoak aukeratuta-ko, alkateak, Franzisko Letamendia "Ortzi"k Ekainaren 15eko hauteskundeak demokraziaren aurka-koak izan zirela adierazi zuen, al-derdi batzu legeztatu gabe zeudelako, preso eta atzerritatuak, amnistia Konstituzioak ez dituela Euskadiren eskubideak —honengatik hil direnak atzerritatuak, presoak lekuko— batera jasotzen; autodeterminazio es-kubidea baztertu egin du, abertzale diren alderdi asko legeztatu gabe dau-denez gero, espetxea, atzerria eta tor-turak jarraituko dira; hauen mili-tante guztiak terroristatzat hartuko dituzte, Konstituzioak defendatzen duena ez baitu onhartzen.

Amnistiaren Aldeko Batzordeak, bere aldetik, haxe zioten: egun dauden mobilizapen guztiak Euska-diren eskubide nazionalen alde direla, eta Konstituzioak alderdi hau on-hartzeko ez duenez gero, indar harma-tuek planteiatzen duten arazoak, Euskadiko demokraziak ezak etabarrek herriari erradikalizatzea bultzatu diola ETArekin solidarizatuz. Fran-tzes estatuak errefujiatuei buruzko jokaera ez badu aldatzen bere kons-ultatu guztien aurrean bortxakeriak egongo dira, nahiz eta espainol indar harmatuak hauek defendatu.

Erantzun eza

Ipar Euskal Herriko abokatuek salakuntza gogor bat egin zioten OPFRari, aurkeztutako eskapen guztiak ez baitute erantzunik izan. Zeuden alderdi politikoei HASI

eta LAIAk bortxakeria ez dutela erabiltzen, demokratikoa dela eta egun legeztatu gabe baldin badaude nazional eskubideak beren estatutu-eten dituztelako dela adierazi zuten; espresio askatasuna ere falta dela Euskadin, "independentzia" eska-tzeagatik errepresioa jasan beharre-an aurkitzen zarela, eta hemendik gutira zigorra.

Telesforo Monzonek "posible da Espainian demokrazia izatea, baina Euskadin ez" zioen. 1.936an Euska-din gobernu bat gendula, mugak, ministeritzak, dirua eta armada bat ukanez. Hitlerren aurka gatazkatzeko zirenean euskal brigadak frantzesei lagundu zieten gogorarazi zion. Fran-tziak Algeriarekin armistizio bat izenpetu zuen; hori ez da oraindik gertatu Espainia eta Euskadiren arte-an. Orain arte izan ditugun zen-bait juizio eta egun egiteko dauden batzuri "consejos de gue-rra" deritzen zaie. Horrek zera esan nahi du: "gera" jarraitzen dela. "Zuek, OPFRAkoek terro-rismotzat hartzen duzuen herri baten eta bera zapaltzen duen estatuen arteko gatazka da; gure nazional eskubideak lapurtuak izan zi-ren 36an, eta gaur Euskadi horik berri-ro izateagatik burrukatzen da. Euro-pako ordezkariak Euskadira joango ba-lira "terrorista" bat erortzen denean herria bere atzetik duela garbi ikusiko lukete, "terrorista" horik EUSKAL INDAR HARMATUAK direla, alegia.

Errefujiatuen ordezkariak garbi adierazi zuten Frantzes gobernuak daraman jokabide maltzurra, Ginebrako Ituna hautsiz, errefujia-tu paperak ukatuz, e.a. Azkenik bidaia hau inongo txantxarik ez zela adierazi zion, erantzun ofizial bat es-katuz errefujiatuak onhartzeko dituz-ten ala ez azalduz.

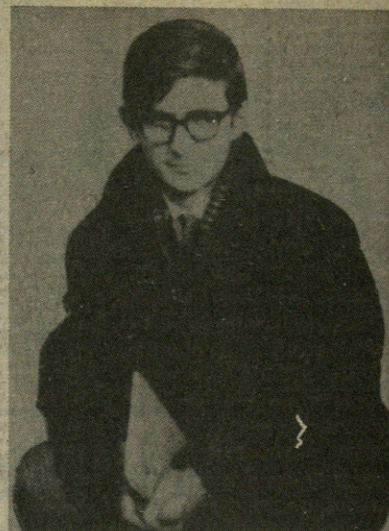
OPFRAko ordezkariaren eran-tzuna

Itxaropen gehiegirik ez dute ekarri ordezkariak OPFRAko orde-zkariaren erantzuna kontuan hartuko bagenu erraza litzateke konpreni-tzea. Puntu hauk azaldu zituen: Egoera politikoa oso kritikoa da; se-kreto profesionalak deklarapen politiko guztiak debekatzen dizkio; bere eritziz OPFRAk ezin du soluzi-ori-rik eman, soluzioak gobernu fran-tzesak baititu; azken aldi-ko departa-mentu hau, Espainol estatuko ka-suei buruzkoa desagertuko ote den eta ezin duela erabakirik hartu. Hau leuntzeko edo, eskerrak eman zituen ordezkari-tzak eraman zion do-sierrarengatik, informatuko zuela adieraziz eta bere aldetik dagoen guztia egingo zuela. EZER GUTTI!

68.ko

EKAINA EUSKADIN

Bolada iraultzaile bat hartuz zihoan mundua. Berkeleyn estudianteeek hartua zuten unibertsitatea; Che hil zutenetik, urtea betetzen zen, Dani Cohn Bendit, "gorria", ez zuten Ingalaterran sartzen utzi; Rudy Dutschke erailtzeko saiatuak ziren; Frantzian Sorbonan eta zenbait fabrikatan estudiantea eta langileak nagusitu egin ziren; Peugeot fabrika eta kanpotar langileen haurzotaren Patronalaren erailketak suertatu ziren. Vietnam-go gerratea zutik zirauen eta gerrilak inoiz baino sutsuago aritzen ziren Hego Amerikan. Euskal Herrian mezak izan ziren ekaina hartako ekitaldi nagusiak.

Txabi Etxebarrieta, ETako lehen hila.

7. eguna: Pardines Azcay eta Txabi Etxebarrieta hilak.

8. Inaki Sarasketa harrapatzen dute Errexilen.

10. Egunkariak Pardinesen hileta eta nor zen ETako hila lau haizetara hedatzen dute. "El Correo Español"ak hala esplikatzaren kasu batez: "Caza impresionante"... "Esta ha sido una de las más espectaculares cazas del hombre que se ha desarrollado en los últimos años..."

14. Txabi Etxebarrieta hiletak Bilbon S. Anton elizan, enfrontamendu gogorak Sainz Poliziako burua zela. Guillermo Candon Calatayud, Bizkaiko gobernadoreak, Urkiolamendiko mendizale festa debekatzen du. Tolosan, 46 urteko gi-

zon bat, Eduardo Oza Santibañez, preso hartzen dute, Txabi Etxebarrieta laguntza eman ziolakoan.

15. Inaki Sarasketaren judizioa hasten da, Pedro Fernandez Gaytan teniente koronoela buru delarik. 30 urte botatzen diote.

16/17. Durango, Lekeitio, Ondarroa, Sestao eta Iruñean enfrontamenduak suertatzen dira. Durango eta Ondarroan, poliziek ez dute uzten Txabiren aldeko mezetara joaten.

21. E. Oltra Moltok eta Francisco Queipo de Llano Acuña, Guipuzkoa eta Nafarroako gobernadoreak, Txabiren aldeko mezak debekatzen dituzte.

24. Donostian, Kaputxinoetan,

Bilbon "La Encarnación" delako elizan, Lekeitio, Zornotza, Ondarroa, Zumai, Zarautzen... mezak eta enfrontamenduak, preso hatzemanak ere. Zarautzen, Zornotza eta Lekeitio jendeak ezin du elizara joan.

26. Pardinesen aldeko meza, Bilboko S. Vicente elizan. Egun hartako editorial batek "Un heroe para la paz" zekarren izenburuz.

28/29. Sarasketaren kontrako judizioa berriro egiten dute. Hori heriotze-zigorra ematen diote, baina Francok indultatu egiten dio.

TXABIREN OROIPENEZ

68.eko ekainatik 78.eko ekaina arte, hamar urte euskal iraultzaren atarian.

Txabiren heriotza gartzelara heldu zitzaigun, ekainaren zortzian. Ez dakit ondo noren bidez. Lehenbiziko erreakzioa ez sinestea izan zen. Ordurarte enfrontamendu batzua poliziarekin egon baziren ere, jabetzen ginen ere lehenago edo geroago bakoarren bat jausiko zela. Orain berba egiten zen ETako hildako batetaz, eta betste batek ospa egin zuela. Berria iluna, nahasia, zen, oraindik. Genituen dato apurak bueltara erabiltzen genituen, etengabe, aitzakiak, esplikazioen eske, lehendik gertatuko

zela bagenekien goizago edo geroago, ez konfirmatzeko. Ez, ezinezkoa zen! Txabi ez zegoen han!

Bai! Hantxe zegoen, noski!

Bainan nola aurkitu zuten kontrol batetan?

Tentsioa goraka zihoan, inongo segurtasunik ez genuelako. Gabean gure susmoa, sinetsi nahi ez genuena, konfirmatu zen. Hildako bat zegoen. Txabi zen hila, eraila.

la guztiok ezagutu genuen. Gau hartan ez zen batzarrerik egon, tristerik, ilun eta isilik, bakoitzak gogoratuz joan ginen. Hainbat berbaldi egin genuen eskapadaren baten ostean. Jausteko nor izango ote

lehena? Zer egingo genuke besteok? Zer egingo zuen geure herriak. Beragatik burukatzen bagenuen ere askotan ez gintuela ulertzen edo ez genezake esplikaziorik ematen... edo halako zerbait sentitzen genuen— eta.

Konturatzen ginen ez dagoela hilkari gabeko iraultzarik, eta gu ez ginen salbuespena. Gure aurrean zegoen errealtatea. Geure lehen hila. Eta beti legez konprometituena, kontzienteena eta aldi hartan beharrezkoena erizten genuena, Txabi.

Txabiren heriotzaren segurtasuna ziztada bihurtu zen guretzat eta euskal prozesu iraultzailearen geldigaitza zela jabetu ginen zeha-

Pardinesen hiletak. Txabirenak, ~~debat~~aturik.

ro. Gehiago bada, Vietnam, Fanonen liburua "Los condenados de la tierra", Che Gebararen etsenplua, asmatikoa ere Txabiren moduan, barru-barruan eroaten genuelako. Manifestazioek, mezek, hiletek eta egindako mobilizazioek artez erantzun zieten gure itaunei. Gure herriak ulertzen gintuen eta beste zalantza orduan ikusi eta argitu genuen. Euskal iraultzaren lehenbiziko hila zen, eta ez azkena, seguraski. Hemendik aurrera, gauzak ez ziren sekulan lehengo moduan izango.

J.E.

EKAINAREN 7 EGUN

Gaizki-biziko elizan
ez dira hain onak izan:
Han sakristauak portatu dira
sazerdotearen gisan

Mutikoaren gau hotza;
urtu zitzaidan bihotza:
Herriagatik hiltzeko edo
gerturik dago bildotsa.

Ehun mila telegrama
eta Begoñako ama:
Horrek guztiok gure mutila
bizi berrira darama

Euskalerriko Gebara
Poetak debalde gara:
euskal mutilen zede bakarra
herioaren sega da

Nola hamorruan ora,
jakin gabe nundik nora,
zazpi larrosek hornitu dute
mutilaren arkandora.

Jautsi zen Euskalerrira
haren sonaren dirdira;
baina sei mila mezak ez dute
ekarri bizi berrira.

GABRIEL ARESTI

TX. E. - RI

Paisaje pasartea laino urratu gisa
burutik zaizkit iragan geldiro
zine mutua antzo oroimena hustu beharrez
Gure etxea mueble gabe zegoen hustua
anima gabetua bilhutsia
haizearen ulua ozenago zedin
isla bitarte hartan

Kainuak abiada haundian agurtu ninduten
itsas gaineko zero zolan joan itzulietan
gris hitsèan galdu bitartean

Lokarri ikus ezinaz inguratu ninduten
egazti ankerrek inguruka ta inguruka
besteengandik berezi ahaleginetan

Oinazearen tantolak etengabe zerioten

Ixurtegia zen etxe guzia.

MIKEL LASA
"Tamariza eta pikondoa".

Talde, sindikato eta alderdi gehienek BAI esan diote kanpainari.

BIDEA URRATU NAHIRIK

Egun gutxiren barruan Euskal Herriko kaleak Nestor Basterrearen uso eta suaz bete dira eta toki guztietan gehiena irakur dezakegun esaldia hauxe da: **BAI EUSKARARI**. Kaleetan, jendearen bular edo paparrean, poltsatan, egunkari eta aldizkarietan zabaldu da lema. Irratian ere esaldi hori entzun ahal dugu sarri sarri.

Bazen honelako kanpaina bat prestatzeko garaia. Bada esukararen arazoa serioski hartu, hizkuntzaren normalizapenaren alde diharduten indarrak bildu, planifikazio orokor bat egin eta beharrezko pausoak tinko emateko garaia.

Bi helburu nagusi ditu kanpainak. Bata herria sensibilizatzea arazo latz honetaz, eta Euskaltzaindiak be-

re lanak betetzeko behar duen diruaren biltzea bestea. Aldi berean birreuskalduntzeko taldeak sortu nahi dira.

Lehenari buruz, oso sarritan entzun baditugu ere euskararen aldeko oihuak, gaur inoiz baino beharrezkoagoa dela hori dirudi. Izan ere, lehen ezer gutxi egin zitekeen euskararen alde, gainean genuen zapalketa-

rengatik. Baina egun, alde horretatik lokarriak lasatu direnean, badirudi euskara bigarren mailako kezka eta arazo bihurtu dela zenbaitentzat.

Bigarrena berriz, alegia, Euskaltzaindiarentzat dirua biltzea, denok pentsatuko dugu, eta egia da, beste sakrifizio bat datorkigula gainera. Badakigu nondik atera behar litzatekeen dirua Euskaltzaindiarentzat: herritarrok estatuari ematen dizkiogun zergetatik. Hau eta beste ezer ez litzateke bidezkoa. Baina badakigu baita ere zergak administratzen dituztenen gogo eta asmoak nondik doazen. Oraindik itxoin beharko dugu pixka bat nahi eta behar genukeen bezalako administrazioa lortzeko. Beraz, ikastolak edo beste edozein euskal kulturako lan altxa den bezala, orain ere herriak eman behar lehen pausoa.

Birreuskalduntzeko taldeak sortzea, herri, hauzo, lantoki, ikastetxe etabarretan, daudenak elkartu eta koordinatzea, lan serioago eta emankorragoa egitearren, guzti hau bistan da zeinen garrantzitsua den.

Kanpaina honen lehen fasearen epea hil honen 17 arte dugu. Lehen aldi honetan alde batetik propaganda lana egin da batipat, publizitatearen bitartez. Medio guztiak erabili dira: prentsa, balla, irratia, e.a. Eta azken honetan bada gauza bat jendearen ahotan dabilena: zeinen kalitate gutxikoa den irratiaren sartzaren den kuña. Badirudi gehiago zaindu beharko litzatekeela hori, ezta?

Bestalde, kamiseta, poltsa, eranskailu etabarren saltzea da kanpainaren beste aldetako bat. Honetan ere izan da arazorik, kamisetak ez baitira behar bezala iritsi Catalunyaoko ehungintzaren huelgagatik. Dena den, nahiko hedatu dira gauza hauak.

Beste alderdi bat ere badu lehen fase honek: alegia, herri bakoitzean batzarreak egin eta bertan erabaki alfabetatze-euskalduntzeari buruz eman beharrezko pausoak, gero herri guzti horietakoa jasoz.

Gauza guzti hauetarako arduradunak jarri behar izan dira herrietan eta honela infrastruktura dextente bat osatu. Batzuen aldetik behintzat lanerako gogorik ez dagoenik ezin esan.

Lehen fase hau burutzeko, euskararen eguna 16an, firma biltze etabarrez eta jaialdia 17an Bilbon.

Orain arte zenbait talde, alderdi, sindikato etabarrek kanpaina honi BAI esan diote. Hori lanean ere agertuko dela espero dugu. Eta BAI EUSKARARI ez dadila 17an bukatu; denok nahi eta behar dugun euskararen normalizapenera arte iraun dezala.

Kamisetak, poltsak, eranskailuak...Euskal Herri guztian zehar.

BAI EUSKARARI

ETA BAI, ETA BAI,
NIK EUSKARARI BAI TA BAI,
ETA BAI, ETA BAI,
NIK EUSKARARI BAI TA BAI

Uso zuria, uso gorria
dantzan nabil suaren gain,
uso gorria, uso zuria
Herriak euskarari bai.

Neure kabia daukat garretan,
neure umeak neure zain,
nago odoletan, garretan, txinparta gainetan
neure umeak neure zain.

Uso zuria aurkitu dute,
hotzaz dardaraz erdi hila
uso gorria garretan dago,
Euskal Herriaren bila.

Uso zuria lehengoa duzu,
uso gorria geroa,
Euskal Herritik uso bakar bat
eguzki aldera doa.

Uso zuria, uso gorria
dantzan nabil suaren gain,
uso gorria, uso zuria
Herriak euskarari bai.

Neure kabia daukat garretan
neure umeak neure zain,
nago odoletan, garretan, txinparta gainetan
neure umeak neure zain.

San Juan loreek usaina dute
eta Herriek arima,
Euskal Herria euskara barik,
irin gabeko ogia.

Euskal Herria euskara gabe,
hegal gabeko usoa,
uso gaztea aidatu hadi,
eta eguzkiraino hoa.

Uso zuria, uso gorria,
dantzan nabil suaren gain.
Uso gorria, uso zuria,
Herriak euskarari bai.

Neure kabia daukat garretan,
neure umeak neure zain,
nago odoletan, garretan, txinparta gainetan,
neure umeak neure zain.

BAI EUSKARARI

E-ta bai e-ta bai nik euska-ri bai ta bai, e-ta bai e-ta bai, nik euska-ri bai ta bai

U-sa zu-ria, u-sa go-ria dan-tzan na-bil su-a-ren gain, u-sa go-ria, u-sa zu-ria He-ri-ak eu-ska-ra-ri bai

Ne-u-re ka-bia dau-ka-ta gar-re-tan, ne-u-re u-me-ak ne-u-re zai-n, na-go o-do-le-tan, gar-re-tan, txin-par-ta gai-ne-tan ne-u-re u-me-ak ne-u-re zai-n

U-sa zu-ria au-ritu du-te, hot-zaz dar-da-ras er-di hi-la u-sa go-ria gar-re-tan da-go, Eu-ska-l He-ri-a-ren bi-la

U-sa zu-ria le-hen-goa du-zu, u-sa go-ria ge-roa, Eu-ska-l He-ri-tik u-sa ba-ka-r bat e-guz-ki al-de-ra doa

U-sa zu-ria, u-sa go-ria dan-tzan na-bil su-a-ren gain, u-sa go-ria, u-sa zu-ria He-ri-ak eu-ska-ra-ri bai

Ne-u-re ka-bia dau-ka-ta gar-re-tan, ne-u-re u-me-ak ne-u-re zai-n, na-go o-do-le-tan, gar-re-tan, txin-par-ta gai-ne-tan, ne-u-re u-me-ak ne-u-re zai-n

BAI EUSKARARI

ONDOREN ZER?

Dirua ateratzeko sortu da "Bai Euskarari" kanpaina, diru arazoa larria baita euskara arloan. Dena dela ez dira hemen bukatzen, gizarte euskaldun bat nahi dutenen arazoak. Dirua lortuko bada ere, pentsatu egin beharko da zertan erabili, zer egin orain eta zer utzi gerorako. Guzti honi buruz, hona hemen oinharritzko azterketa bat, Nafarroan, Iruñeako "Arturo Kanpion" ikastolan hain zuzen Ander Arrazola eta Jose Manuel Aleman irakasleek eginga.

Metodo eta irakasleak

Hizkuntz politika baten beharra. Hauxe dugu muin arazoa. Zenbait adar izango luke honek. Alde batetik, programazioa eta irakasleen prestakuntza. Elkar loturik daude bi puntuok. Orain arteko irakasleak, eta gaur ere bai, ilusioa, ideologia, eta herritasunak bultzaturik mugitu dira. Hau dena beharrezkoa da, baina nahia nahikeria bihur daitekeen arrisku bat dakar. Hau gerta ez dadin profesionalismoruntz jo behar da. Benetako irakasleen prestakuntza izango dugunean, orduan bakarrik posible izango da beraiei programazio bat esijitzea.

Programazioak kontutan hartu behar ditu euskarazko metodoak. Dagoeneko badugu zenbait metodo, batzuk nahiko erabiliak eta beste batzuk ez hainbeste. "Norbait" metodoaren erresultadoak ez dira oraindik ezagutzen, baina dirudienez irakaslerik gabe, bere aldetik, ikasi nahi duenak erabiliko du. "Jalgi

hadi" az hitz egiteko arazo berbera dugu; denborak esan beharko du zer nolako erresultadoak ematen dituen. Honek ezarri dituen irudiak, bestalde baliagarriak dira.

"Euskalduntzen" eta "Euskera hire laguna" dira hedatuena eta erabiliena. Hauen sorrerak prozesu logiko bat eraman dute. Patxi Altunarena izan zen zegoen nahasteborrasteari ordena pixka bat jarri ziona, lehenengo aldiz programaketa moderno sartuz. Bere akatsik haundiena beharbada, sailkatzean gramatikal egitura eta aditzen erabilkeren pausoak ez desarrolatzea izan da. Bestalde, oso gutxi erabiltzen diren hitzak ezartzen ditu; adibidez, "erre-zala", "cortina" esan nahi duena.

"Euskalduntzen" metodoak gehiegi sailkatu ditu gramatikal egiturak, euskararen ostotasuna eta bizitasuna ahaztuz. Erraztu nahiean sinplifikatu egin du aditza, gehiegi mugatuaz lehenengo ikasgaietan. Beste akats bat honenbeste inportantzirik ez duena, zera litzateke: bizkaitarrontzat eginga dela; adibidez, oso gogorra egiten zaie nafarrei "egon da" esatea, beraiek beti "izan da" esaten baitute.

Dena dela bi metodook baliagarriak dira maila batetan: lehenengo eta bigarren mailetan. Hirugarren eta laugarren mailakoentzat behar dira orain metodo berriak. Gaur, irakasle bakoitzak asmatu behar ditu ariketak eta irakurgaiak, dena bolutarismo batetan finkaturik.

Metodoen azterketa bukatzeko, aipatu beharra dago teknika berriak gureganatzea premiazkoa dugula eta, hemendik aurrera, metodo berriak egiterakoan euskararen bizitasuna, toki guztietako hitz jatorrak, zaindu beharko dituztela.

Alfabetatze euskalduntze

Alfabetatze eta euskalduntzea.

hauexek dira hizkuntz politika baten helburuak. Hauxe aurrera eramaterakoan gizarte osoaren laguntza behar da, erakunde politikoena batez ere. "Alfabetatze-Euskalduntze" erakundeak, Euskaltzaindiaren babesean, indartu egin beharko da.

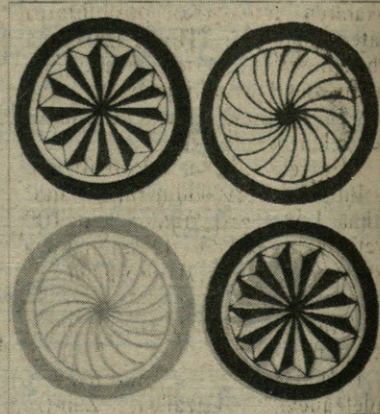
Zer egin aurretik gizarte mailak aztertu behar dira. Euskal Herrian zehar badira euskaldunak diren toki batzuk, beste batzuk berriz erdi euskaldunak, nolabaiteko elebitasuna dutenak, eta azkenean erabateko erdaldunak diren herriak. Nafarroako esenplua nahiko adierazgarria da: mendialdean herri euskaldunak, baina kontzientzi haundirik ez dutenak; Sakanan herri euskaldunak batzuk eta beste batzuk erdaldunak; Lizarra aldean eta Erriberan berriz, euskararen arrastorik gabe.

Alfabetatzea eta euskalduntzeak geografiko irudi hau kontutan izan beharko luke. Betalde, eta honek beharbada inportantzi, haundiagoa du, herri industrialak kontzientziatua goak direnez gero, maila honetan eraman beharko litzateke lana batez ere. Industrialak ez diren herri euskaldunekin helburu bat dago epe motzean: bilinguismoa ezarri, gu-

EUSKARA MAILAKA

Metodologia

Sailkeru euskal irakazien eraketa isola

txienez, eta batez ere, beren artean batu konzentrazio eskolar batetan. Jarraituko balitz erakunde publikoek eraman duten politikarekin, herri euskaldunak euskaldun ez direnekin taldekatuz, euskara betirako galtzeko arriskuan geratuko lirateke lehenengoak.

"Bai Euskarari kanpainaren diruarekin, ikusten denez, badago zer eginik.

F. IBARGUTXI

EUSKALTZAINDIARI

ESKUTITZ
IREKIA

Honelako arazoak aurrez aurre konpontzea izaten da one-na, baina, dirudienez, ez du hau lortu Iparraldeko talde honek. Beraz, komunikabideetara jo- ztea erabaki dute eta arazoa na- hiko larria denez gero, ez diogu uko egin salakuntza honen bide ezateari.

Iragan den Apirilaren 8an, lehen aldikotz Iparraldean, titulu, "D" a- ren presentatzeko examina ospatu da. Mende Berri taldeak antolatzen duen ikastaldiko ikerraldi mailan par- te hartu dugu tituluaren presentatze- ko.

Denak harrituak geratu gara Eus- kaltzaindiak berrogei ta hamar franko eskatzen zuela jakin dugula- rik. Eskutitz honen bidez, printzi- pio, sistema horik salatu nahi ditugu.

Ez dugu hori batere onhartzen:

Sobera kario (garesti) baitzaigu: Esantza (gasolina), papera eta lan zuzentzearen pagatzeko ados gira bainan gastuek ez dute 50 frankorik balio.

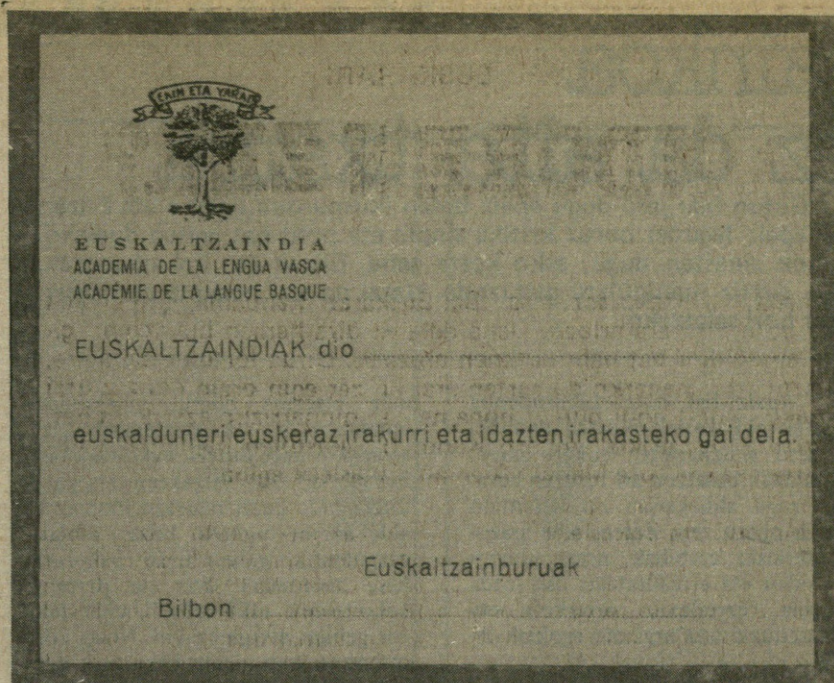
Presentatutu nahi izan dutenak militanteak baitziren: tituluaren ukaitea, guretat, bide bat zen eus- kararen biharamonarentzat lan gehia- goren egiteko: Lizeotan, eskoletan euskararen irakasteko posibilitatea ematen baitaiku. Hori ageri eta garbi nahi genuke erran: titulu pre- sentatu dugu ez ogibide baten ukai- teko, ez sosaren irabazteko, euska- raren azkartzeko baizik.

Horrela segituz, Euskaltzain- dia Burgeztaindia bihurtuko baita: Sistema honek 50 franko edo 100 pezeta galtzeko ez dituen jendea bazterten du. Ez da normala, ez eta onuragarria.

Beraz, Euskaltzaindiak zer behar duen izan?

Euskararen atxikitzailea, gordetzailea, zaintzailea. Zaintze hori bai, bainan ez hiltorian den hiz- kuntza bat bezala, hizkuntza bizi bat, biharamona duen hizkuntza bat bezala.

Lan horren aintzinateko sosa (dirua) beharrezkoa da. Baina euska- ra irakatsi nahi dutenek ez dute de- na ordaindu behar. Ordain bezate alderdi politikoek, ordain beza "Con- sejo General Vasco"ak. Herriak ere Euskaltzaindia lagundu behar du; antola ditzala kantaldiak, eskeak eta

abar...

Espero dugu helduko den exami- narako gauzak aldatuko direla.

MIKEL HIRIBARREN, AMA- YA FONTAN, XAN GOENAGA, LADIX LANOUGUERE, MONIKA LEGARTO, JON CASE- NAVA, YVETTE SARAGUETA.

Donapaleun gutun hau sinatzen dutenen irakasle izan naizenez gero, beraiek diotenarekin ados azaltzeaz gain, pare bat ohar erantsi nahi nuke. "Edozein herrialde normaletan" titulu bat erdiesteko ordaindu beharra badago, argudio hori oinharri beretik kolokarazia dugu gurean: gu ez bai- kara herri normal bat... bestela ez genu- ke hizkuntza salbatzeko pegatinak saltzen eta futbol partidu benefiko- rik antolatzen ibili beharrik izango. Demagun, hala ere, ordaintze-kontu hori "seriotasun" seinale bat dela: baina, otoi, delako "seriotasun" hori ez dadila soilki zergak biltzeko aitz- ki gisa erabil.

— "Seriotasuna" etsamin gaiak prestatzerakoan. Donapaleura eraman ziren etsamin paperak Gasteizako prestatu ziren berberak ziren. Besteak beste, itzulpen esaldiak espai- nolez zeuden. Xarriton jaunak itzuli behar izan zituen frantzesera han bertan eta ikasleek hark esandakoa boligrafoz kopiatu.

— "Seriotasuna" programak fin- katzerakoan. Astebez aritu ginen lanean Euskaltzaindiaren programa ofizialari jarraikiz eta Gasteizko azken etsamina eredutzat harturik (nolabaiteko susmoa ere bait baike- nuen ez zutela berririk antolatzeko molestiarik hartuko... , bai eta asma- tu ere), han aritu ginen —diot

aditz batua, hiztegi batua, menpeko esaldien era batuak azaltzen... bitz batez, Laffiteren gramatika aztertzen baina hego aldeko lite- ratur euskararen moldeetara egokia-

"Euskara irakatsi nahi dutenek ez dute, dena ordaindu behar". razten, eta etsamina iritsitakoan zer gertatuko? "bon, guk ez dugu hemen, Iparraldean, "etor" aditz sintetikoa erabiltzen eta, beraz, ken ezazue "zatoz" hori eta ezar "ji- ten zira"... "amaitu jartzen duen le- kuan jar ezazue "bururatu", etab, eatb. Beno, jaunak, bagara ala ez ga- ra?"

Uste dut beti hain eztiki eta bi- hotz-urradura hunkigarri aipaturik diren gure "Iparraldeko senideei" hori baino ganora handiagoa zor zaiela. Amen.

JOXE AUSTIN ARRIETA

jainkoa ez da aita txarra

Gutun hau jaso dugu apaiz baten ikuspuntua delako eta Elizari eta apaiz lagunei buruz kritika sinple eta polit bat egiten duelako. Denok sinesten dugu, asko kosta gabe, Elizak eta irakaskuntzak, biek guztiz manipulatu gaituztela. Garai da sasi hezketa nardagarri oker hori salatzeke.

"Apaiz bat naiz. Liburudenda batetan aldizkariak ikusten nembilela, sesu aldizkarietan bukatu nuen. Orrialdeak pasatzen ari nintzen bezala... zuen aldizkarian nire atentzio guztia pilatu zen. Zeren, sesu arazoak seriooki erabiliak zirela iduritu zitzaidan eta errealtateari oso lotua zegoela. Erreflexio, azterketa eta kontseiluak oso argi eta egokiak zirela.

Gainera, nire arimaren indar berri, lasaitasun eta ideien aberasgarri gertatu zait. Tamala izan da, ez dudala lehenago ezagutu zuen aldizkari hau zeren nire ministeritzarako behar nuen informaketa, hortxe aurki bainezakeen. Nik askotan esan dut, maitasunari buruzko arazo asko famili eta eskolen informazio ezak eta informazio txarrak sortzen dituela. Zoriturarekin, hain oinharriko diren bi instituzio hauek ez dute bere egitekoarekin bete eta egun ere ez dute betetzen (salbuespen gutxi kenduz eta behar den bezala hain garrantzi handiko eta funtsezko diren gai hauk erabiltzen ditu. Maitasun eta bizitze arazoak alegia.

Erligio katolikoak eta judu erlijioak tabu anitz erein dute. Pertsona asko oraindik irten ezinean dabil delako tabu horietatik. Bainan poliki poliki, bata bestearen atzetik behera datoz, erortzen ari dira eta eskerrak. Eta esan beharra dago, ez dela izan Jainkoa, gizonari maitasuna egitera bere forma edo era guztietan, galera zi diona. Ez, Jainkoa ez da aita txar bat (...), hobeago, egin diren inbentzio mentalak zenbait gizon frustratuak sortuak dira (batez ere apaiz kastak). Biblia nahi duten era- ra ulertuz, beren frustrazioak inposatu dizkiete gizaldietan zehar beren artalde fededunei. Ez, denon gainetik dagoen HAREK, ez die inoiz horrelako zamarik ezarri, hemen beheko- ei. Oso alderantziz gizonari adimena inteligentzia eman zion eta horrela maitasuna mila erataraz egiteko bidea egin zion. Beraz, nik ez dut ikusten, zergatik ezin den, era guztietako sesu harremanetan gozatu: bikotea- ren maitasuna dela taldexkan nahi

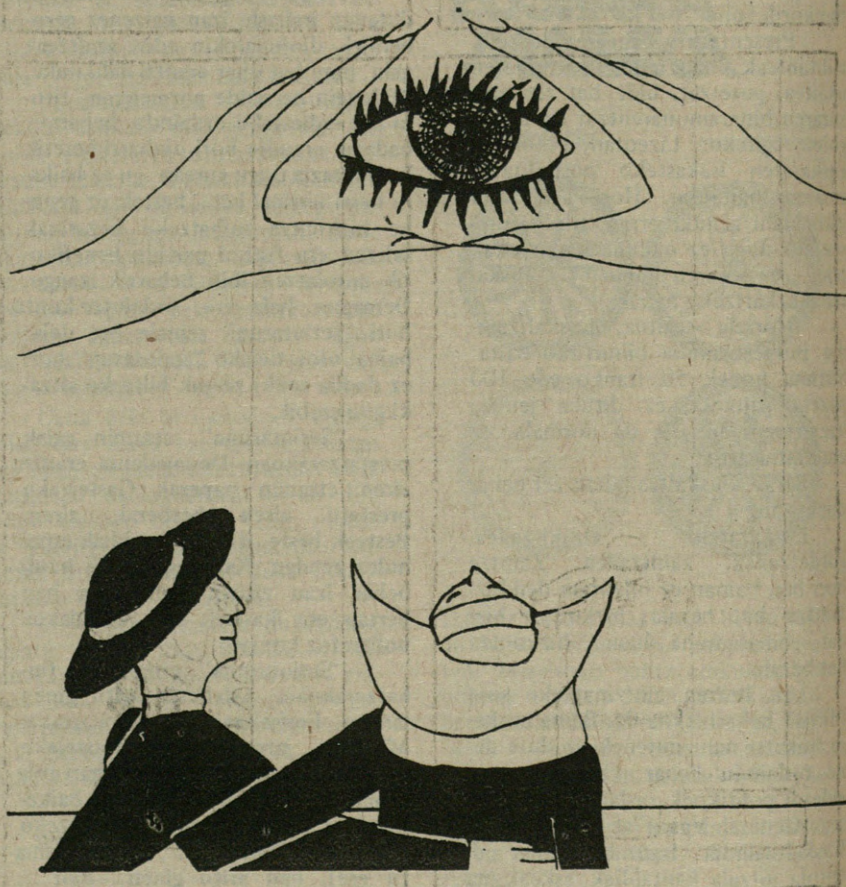
dela atsegin bilatu, emakumeek emakumeekin eta gizasemeak giza- semeekin nahi dutela, bakoitzak bere buruarekin har ditzakeen atseginak direla bide guzti hauetan inor ez da alde aurrez baztertu behar, inolako ezaguerarik gabe. Bide bakoitzak bere abantailak ditu eta pertsona bakoitzaren esku egon behar luke zer gehien atsegin zaion. Nolz zori- ontsuago izan gizaki bakoitzak ikusi behar du".

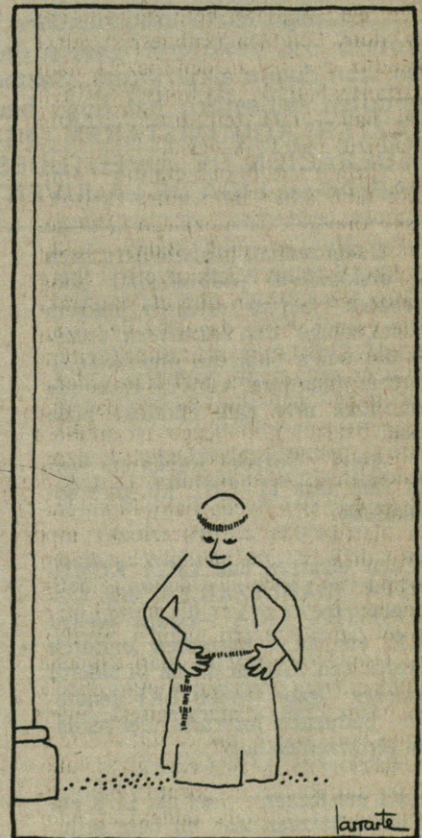
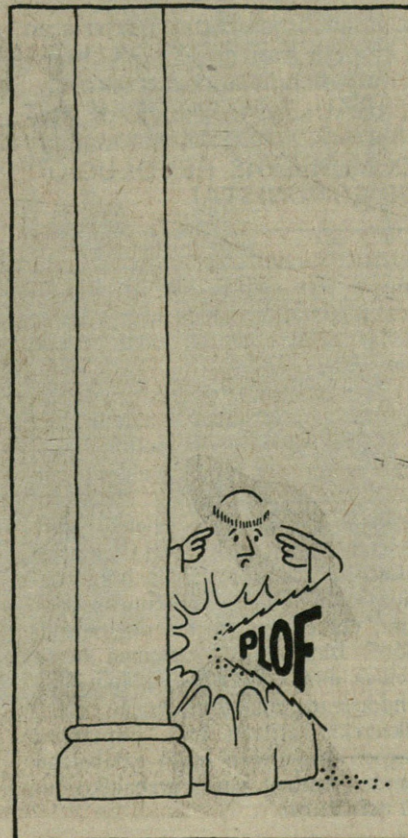
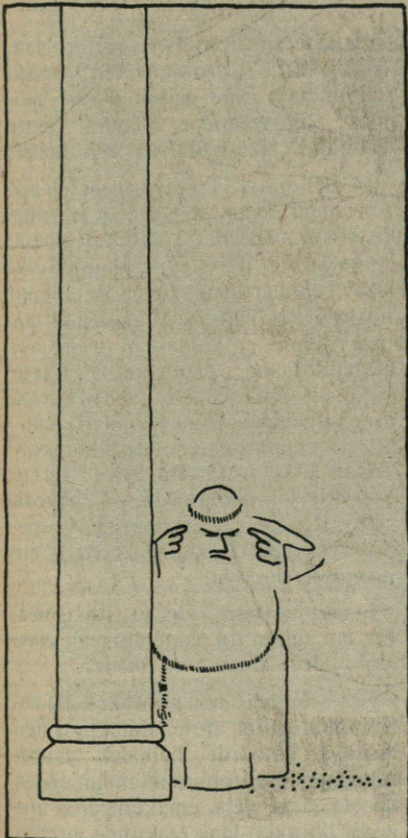
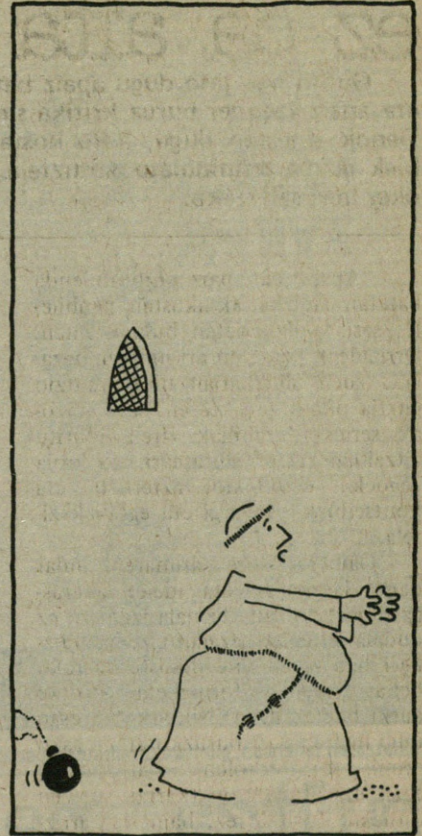
Garai dela esan dugu, sasi hez- keta nardagarri oker hori salatzeke. Sartu dizkiguten ideia bedinkatueta- tik irten ezinean gabiltza. Oraindik pisu haundiegia dute gudan, jende arruntarengan. Garaia da sufrimendu ustelak baztertzeko, sasi hezketa salatzeke, itxura hutsak uzteko. Ga-

rai, Eliza Ama Santak ziria ongi eta asko sartu digula, santa itxuran fal- tsoa atera zaigula ohartzeko. Hezi- keta guztia ankaz gora dagoela esa- teko. Mundu berri eta egiazkoago bat egin behar dugu. Sare indartsu hauetatik ezingo gara bakarrik irten. Saia gaitezen ingurukoekin, gure lagunekin gure arazo eta kezka gor- dinetaz hitzegiten eta ikusiko duzu, emakume, ikusiko duzu, neskatx gazte, zure arazoak oso orokorrak direla. Denak problema edo arazo berdintsuak bizi ditugula eta elkarrekin seriooki gure arazo eta bizibideaz hitzegitean, kontzien- tzi sakonagoa lortzean... ikusiko duzu nolaz zure zalantzak, ame- tsak, errealtatean lortzen joanen zaren. Zure senarra, zure haurrak, gurasoak, etxea, janaria, eroske- tak, konponketak, oheak, garbiket- ta... eta ZU zer?, ZU noizko? ZU osoa bestentzako?

Espresa ezin dugun diskonfor- mitatea. Adierazi ezin ditugun tristura oso intimoak. Gizaki za- puztua. Ez izateara makurtuak ga- ren amak, alabak, malko gaziak txupzteari hutz: ausart, handi izango- go gara elkarrekin.

MURUMENDIKO MARI

Maiatzaren lehenean, gazteen erreindikapenak azalduz.

bultza nahiean

"Ez dago gazte mugimendurik, ez dago organizatua; gazteriaren protesta oso desloturik ematen da". Honela hasi da IT-GKLkoekin izan dugun elkarrizketa. Gazteen mugimendu hori eratzeko diharduten taldeetako bat dugu hau, IRAULTZA TALDEAK eta GAZTERI KOMUNISTAREN LIGA batzetik sortua (estatu mailan FEDERACION DE JUVENTUDES COMUNISTAS REVOLUCIONARIAS eta LIGA DE LA JUVENTUD COMUNISTA).

Duela zenbait hilabete batu ziren bi erakundeok 'provisionalki' gisa; erabateko batzea urtearen bukaera aldera, egingo den batzarrean emango da, baina bitartean praktikan elkartuta dihardute. Aurretik erakunde bakoitzak urte pare eskaseko bizia zuen.

Anjel, Gotzon, Josean eta Karlos izan dira IT-GKLko gure solaskideak.

—Zuen elkartzeko hau LIGA KOMUNISTA IRAULTZAILEA eta KOMUNISTEN LIGA —estatu mailan LCR eta LC— batzearen ondoren gertatu zen. Garbia da ba bi alderdi horiekin —gaur hemen LKI denarekin— baduzuela loturarik. Zer mailatan gertatzen da hori?

—LKI eta KLren —hau da, LCR eta Cren— batzeak izan du bere influentzia gure elkartzean, baina hortik

aparte, orain dela urte t' erdi inguru izan genuen batzarrean IT-ren sorrerakoan —bide horretatik jo behar genuela esaten zuen erabaki bat genuen.

Gu erakunde politiko independentea gara organizazio aldetik. LKI-LCRrekiko erlazioak politika aldetik ematen dira, estrategi aldetik gaur batzutan bat egiten baitugu; bestalde, sorreran lehengo gure bi erakundeok LCR eta LCekin zerikusirik izan dute. Egun gure erlazioak erakundetik erakunderakoak dira, eta ez gu "correa de transmisión" izatearenak; harreman horik irekiak dira, eta zenbait sailetan —lan sindikalean, emakumearen, e.a.— elkarrekin aritzen gara. Ospatzeko dagoen batzarrean orain eztabaidan dauden zenbait puntu erabakiko dugu nohi buruz.

Eta nolakoa da zuen erakundearen funtzionamendua?

Estatu mailan federalki jokatzeko du gure erakundeak; alde batetik nazionalitate bakoitzeko politika eramatea da eta bestetik estatu mailakoa, federala. Batzarrean eztabaidatuko da ea horrela segi ala ez.

Bestalde, gure erakundeak taldeetan oinarritzen da, hauzko eta herrietako taldeetan. Horrez gain laneako komisioak daude eta gai sindikal gintzaz, emakumeaz... konkretoki buruzko eztabaida taldeak ere bai. Gero probintzi, nazionalitate eta estatu mailako komiteak daude, eta komite ejekutiboak, eta horien barnean eguneroko lana egiteko sekretaritzak txikixekoak.

Erakundearen barnean tendentziak oso daitezke; eskubide guztiak dituzte beren posturen berri emateko eta baita organo guztietan ordezkatuak egoteko ere, nahiz eta beren posturak erakundearen aurka egon.

Funtzionamendua oso irekia da; taldeak nahi dutenean edo komite zaienean biltzen dira, komite probintzialak hamabostero gutxi gora behera hemen behintzat eta nazionala hilabete t' erditik behin edo horrela. Taldeak irekiak daude joan nahi duenarentzat, ez baitago sinpatizante edo antzekoren estrukturarik. Organo guztiak kolektiboak dira, ez dago liberaturik eta ezta pertsonalitate berezirik ere.

Sindikatoetan bokaliak

—Hauzoetan, herrietan, insituitoetan, lantokietan, emakumearen mugimenduetan... lan egiten duzue bati-pat. Fabriketako lana, esate baterako, zertan oinarritzen duzue?

—CCOO eta UGTren barnean lan egiten dugu batez ere, nahiz eta alde batera ez utzi beste sindikatoak eta, horietan ere egon gure militanteak. Gure oinarritzko hidea sindikato horietan afiliatuak daudenentzat, baina inoiz ere kanpoan utzi gabe afiliatu gabe daudenak, gazteen bokaliak sortzea da, hauen erreindikapenak aurrera joan daitezkeen.

Honela ari gara, esate baterako. Nafarroako CCOOen eta UGTen. Bestalde, emakumearen arazoak sindikatoetan ere sarrera izan dezan horri buruzko bokaliak sortzea ere proposatzen dugu.

—Emakumearena aipatu duzue, zer lan egiten du gainerantz zuen erakundeak arazo honi buruz?

—IT-GKLren barruan neskek lan autonomoa egiten dute. Emakumearen arazoak batzorde bereziak daude, mugimendu autonomoetan lan egiten da eta, dena dela, emakumearen arazari buruzko lana erakunde guztian eztabaidatzen eta erabakitzen da, ez

bakarrik nesken artean.

—Ikasle mailan berriz eta puntu konkreto bat jartzearen, duela hilabete batzuek Gipuzkoan izan den institutuetako borroka nola baloratzen duzue?

Institutuetako borroka esplosio espontaneo izan zen. Gazte erakundeok "en pelotas" harrapatu gintuen; horrek gazteen erakundeon perspektiba falta adierazten du nola bait. Batzarreak eta institutuen arteko koordinaketan zuten hor garrantzia, eta ikasle gehienak erakundeetatik kanpora zeuden.

—Beste maila batetan, egungo gazteriari buruz hitzegiten denean, droga da asko aipatzen den gauza, eta gazteriarentzako kalte haunditzat jotzen dena, batzuen ustez. Zer derizkiozue horri?

Bai, drogen aurkako kanpaina oso bereziak ari dira egiten, adibidez, azkenaldian Zumarragan eta Bergaran. Zumarragan gurasoen elkarteak, PNV eta antzeko indarren laguntzaz, droaurkako "kontzientziazio" kanpaina bat ari da montatzen; hori bakarrik balitz ezer ez, egin dezatela eta gu pakean utzi, baina kontua beste bat da: erretzen duen jendearen zerrendak ari direla egiten publikatu egingo dituztela eta polizia emango dizkiotela amenazaturik. Dagoeneko Bergaran salatu dute zenbait jende poliziaren aurrean eta ez diete herrian bizitzen uzten. badakigu bi ia-gunek behintzat alde egin behar izan dutela herritik. Ez dago esan beharrik gu horren kontra gaudela. Droga bigunen despenalizazioaren alde gaude noski; uste dugu horren sal-

menta estatuak kontrolatu behar duela eta batez ere, inportanteena droga desmitifikatzea da.

Gu, beste erakunde batzuekin batera hitzaldiak, kartelak, e.a. egitera goaz, azalduz nola arriskutsu-agoa den ducados bat erretzea porru bat baino, eta hortik aparte, bakoitzak duela eskubidea bere gorputzaren jabe izateko eta plazerra nahi duen bezala lortzeko. Droga fuertea beste arazo bat da; morfina, opio, heroina, eta horrelakoak ez ditugu guk onhartzen, pertsona suntsitu egiten baitute.

Organizatu beharra

—Kontu horiez ari garenez, zer derizkiozue gazte erakunde bezala "gazteen delikuentziaz" eta preso sozialez.

—COPELen laguntzako batzordeekin lan egin dugu, baina kontutan hartu behar dena zera da, nolako garrantzia duen preso sozialen arazok amnistia osoaren barruan eta uste dugu hemen gestorak ez diotela behar bezalako garrantzirik ematen; iskanbilaren bat dagoenean bakarrik azaltzen dira horren alde.

Homosexualitatea, elbarrituak, BAI EUSKARARIren kanpaina... beste mila gauzatuz hitzegin dugu, bainan ezin dena kontatu.

—Bukatzeko, eta hasiera oso optimista izan ez denez gero, nola ikusten duzue gazte mugimenduen etorkizuna eta horren barruan zuen erakundearena?

—Uste dugu egun inoiz baino behar haundiagoa dagoela gazte erakundeak eta gazteen mugimendua bultzatzeko. Gazteen artean mugimendu antiautoritario bat dago eta hori oso inportantea da, ez baitugu ulertzen gazte mugimendu bat antiautoritarioa ez dena; beste gauza bat da antiautoritarismoa antiorganizazioarekin nahastea. Guk uste dugu antiautoritarismoa eta antiorganizazioa bi gauza desberdin direla, eta organizatzea ez dagoela antiautoritarismoaren aurka, hori da behintzat gure esperientzia erakundearen barruan. Ikusten dugu mugimendu antiautoritarioa gauza konkretuak ari dela egiten, preso sozialei buruz, ekologian, e.a. Gainera argitzen ari da. Orain dela urtebeteko moda akrata hura baino ez akrata anarkista, akrata pasote baizik — pixka bat joaten ari da eta jendea bere arazoak serioago ari da hartzen, institutuetakoek beren borrokan erakutsi zuten bezala.

ELIXABETE GARMENDIA

ZERUKO ARGIA 27

irauli

IRAULTZA TALDEAK - GAZTEKI KOMUNISTAREN LIGAREN AGERKARIA / 78 MAIATZA - EKAINA 10 PTS. / 4. ZENBAKIA

CONGRESO CC.OO. DE EUSKADI
GIPUZKOAKO IKASLEAK BORROKAN
10 ANIVERSARIO MAYO 68
ZUMARRAGAN DROGAREN ARAZOAK

IRAULI, IT—GKLren Euskadiko agerkaria.

Laboa eta Atahualpa, goi mailako emanaldia.

LABOA eta YUPANQUI

parean gutienez

Joan den larunbat gauean Donibane Lohitzungo JAI ALAI pelotalekuan eginiko kantaldiari buruz, bi kontsiderazio egin nahiko nituzke kantaldia bera irazkindu aurretik: bata, publizitateari dagokionez ATAHUALPA YUPANKI eta mikel laboaren arteko desproporzioa. Atahualparen argazkiaz eginiko "poster" handi baten azpian, MIKEL LABOA izenarekin, soilik, karteltxo xurigorri eskas bat. Biga, bi kantari horien arteko ezberdintasuna dirusaria jasotzerakoan.

EGINen irakurri dudanez, Argentinarako omen zen dirua. Honen ez du publizitate desproporzio iraingarria justifikatzen; ez eta dirusariaren ezberdintasuna. Gure herriko artista, idazle, pentsalari, poeta, sukaldari, kalegarbitzaile zenbaiten izena aldatu edo apaindu bederen egin beharko luke beste edozein kanpotar garrantzitsuren garrantzia izateko; berriz ere, etxeko en eragintza aski zaila izango da.

Kantaldi berari dagokionez, Mikel nahiko zaintsu ikusi nuen hasieran; piskanaka, berraurkitu zen.

Faxismo agintea eta herri zapalduen arteko dialektika zabal eta zehatz biak batera elkar loturik agerra-

razi zigun azken SKETxaz.

Ene kritizian, bere eboluzio pertsonala kantatzen hasi zenetik, horaintxe arte aditzera ematen digu honek; zer nolako baldintza zehatzetan mugitu eta desarrojlatu den bere bizia.

Mikrofono batetik agintea, zutik, azkar, mikatz, gordin eta bestetik herri zapaldua, jarririk; ahul, herabetei, beldurti, ezinaren kutsu... piskanaka-piskanaka azkartzen eta segurtzen doana, azkenik Mikelen ahots primitiboa karraxi bizi, aberats, barneko batez bukatzeko.

Gero Atahualpa irten zen eta hastapena kitarraz egin zuen; benetan kitarra jotzen oso ona oraino. "Madre Vasca" olerkia esaten hasi zenean, entzulegoa berotu egin zen; poesi hau botatzerakoan, Iparagirrerren doinu ezagun bat armonizazio berezi batekin jo zuen kitarraz. Gero gehien-gehiena edo dena hobeki esanda denok ezagutzen genuena.

Eszenarioetariko ezaguera agertu zuen ere, bizpahiru zehazkizunetan. Goi mailakoa benetan, bi gizon hauen emanaldia.

XALBARDIN

Ahaide: Pariente
Ahots: Voz
Ahutara: Puñado
Aise: Cómodamente
Akats: Defecto
Anker: Sanguinario
Apaila(tu): Disponer(-uesto)
Apur: Escaso
Bakun: Simple
Berba: Hitz
Dizdizka: Esplendorosamente
Duinki: Dignamente
Erdiets(i): Lograr (-ado)
Erein: Sembrar(-ado)
Erruz: Abundantemente
Etekin: Ganancia
Etsi(tu): Conformarse(-ado)
Ezarr(i): Imponer(-uesto)
Ezteiak: Bodas
Eztiki: Dulcemente
Ganora: Fuste
Garaipen: Victoria
Gazi: Salado
Giltzape: Cárcel
Goibel: Triste
Gordin: Crudo
Gutiets(i): Subestimar(-ado)
Herabe: Miedoso
Hits: Sin brillo
Irazkin(du): Comentar(-ado)
Irrika: Deseo vehemente
Iraun: Pregunta
Itsu: Ciego
Izar: Estrella
Izerdi: Savia
Jaurtiki: Arrojar
Jomuga: Finalidad
Kausi(tu): Acertar(-ado)
Kimu: Retoño
Konpon(du): Arreglar(-ado)
Landare: Planta
Lasa(tu): Relajar(-ado)
Lekuko: Testigo
Lora(tu): Florecer(-ido)
Lotsagarri: Repelente
Neke: Fatiga
Oldar(tu): Atacar(-ado)
Orpo: Talón
Orrazi: Peine
Osagarri: Complementario
Ospa egin: Evadirse(-ido)
Patxadan: Tranquilamente
Pila(tu): Amontonar(-ado)
Tenta(tu): Tantear(-ado)
Ur(tu): Derretir(-ido)
Zama: Carga
Zimentarri: Piedra fundamental
Ziztada: Pinchazo
Zola: Pavimento

BERTSOLARITZAREN GAURKO EGOERAZ

Agerikoa da, azkenaldi honetan, bertso entzulegoa urritu egin dela. Harritzeakoa ez denez, bertsolaria bera eta bai bertsolaritzaren munduan murgildurik dabilen asko ere, kezka eta larritu du fenomeno honek. Zenbaitentzat arte honen heriotz aurreko sintomen agerpena suposatzen du. Beste norbaitek argumenta dezake euskaraz mintzatzen garenon kopurua gutxitzeaz datorren ondorio bat besterik ez dela.

Lopategi, Azpillagarekin batera, aintzindari.

Nik ez dut uste geroz eta euskaldun gutxiago garenik, zifra absolutetan behintzat, nonbait irakurria dudanez, euskal mintzaleen kopuru portzentaia erlatiboki jetsi den arren. Erresultadu honetan, beste faktore askoren artean, inmigrazioak zer esan handia izan du. Ikusi besterik ez dago zenbat kanpotar den gure herrian eta zenbatek dakiten euskara. Hala ere, ikastoletako 40.000 haur eta Euskal Eskoletako beste hoinbeste larrik kontraresta dezakete indar negatibo hori, neurri batetan behintzat. Bestalde, esan beharra dago bertsolariak euskararen emaitza zuzena direla. Euskara mintzatzen den seinale nabarmena. Eta noiz izan du Euskal Herriak gaur hainbat bertsolari? Baina ez dezagun optimismo gehiegiz pekaturik egin.

Fenomeno honen esplikazioa, alegia entzulegoa gutxiatzearen arrazoia, gauregun Euskal Herriak bizi duen giro sozio-politiko konkretorentzat textuinguruan aurkitu behar da. Norbaitek hemen ezer ez dela aldatu sinestarazi nahi badigu ere, gaur edozein asanblada edo batzarretatik komunikatuak ateratzen dituzte eta aski gogorrak gainera sarritan. Gaur prentsaren bidez, edozein gauza kritikatzeko eta salatzen da. Egun, alderdi eta sindikatoek beren boletinak dituzte herria informatzeko. Orain manifestaldietan edozein kontsigna oihukatzen da eta gutxienez toleratu egiten da. Gaur mitinak ematen dira.

Guzti honekin honetara nentorren: espresatzeko askatasunik izan ez den garaian, bertsolariz baliatu da herria bere sentimentu, erreibindikapen, gogo, asmo eta problematika guztia manifestatzeko. Lopategi eta Azpillagarena izan zen iniziatibia eta gainerantzeko bertsolari gehienak jator eta bikainki jarraitua gero.

Horrela ikusiko dugu geroz eta gazte gehiago biltzen dela bertso saiotan. Bertsozaleetasunak baino gehiago herriko egoerak bultzaturik. Bertsoen kalitatea baino kontenido politikoa gehiago baloratuz. Bazirudien herria eta bertsolaria bat zirela eta harek jaurtikitako bertsoa entzulegoko bakoitzak botatzen zuela. Esan beharra dago, egiaren ohoretan, gure bertsolariek jakin dutela, ongi jakin ere, bertsolari kalitate maila gorenean eutsiz mamia ematen. Bi ikuspegi hauk elkarlotzen ederki jakin du euskal bertsolaritzak.

Memoriaz ongi bagabiltza gogoratuko gara, noski, Azpillaga eta Lopategiri nola debekatu zitzaizkien publikoan aritzea. Baina beste zenbait bertsolarik egoki bete zuen hauen lekua; duinki ordezkatuak izan

ziren eta bertsolaritzak aurrera segi ahal ukan zuen.

Gaur gertatzen dena da, bertsolariak esan dezakeen guztia, lehen ez bezala, eta honek baino erraztasun, zientifikotasun eta zehaztasun askoz gehiagorekin, bertsoak ezartzen duen hesi hestuetatik pasatu beharrik gabe, prentsa, radio eta lehen aipatu ditugun beste medio guzti horiek eman dezaketeela.

Hemen beste zerbait esan beharrean natzaizue eta hau da. Gure azken helburu eta jomugei begira askorik aurreratu ez badugu ere, espresatzeko askatasunarena errealitate bat dela, neurri batetan behintzat.

Bertsolariaren politiko arlotik literatur arlorako pasatze hau behar beharrezkoa zen; ezinbestekoa eta lehenbailehen etorri beharrezkoa. Bertsolaritza arte bat da. Literatura da. Eta bere tokia izaten du gizarte normal batetan, edo normaltzen ari den batetan. Honek ez du esan nahi bertsolariak politikaz gehiago mintzatu behar ez dutenik. Ez da. Giro horrek eskatzen duen guztia kantatuko du, beraz. Baina hemendik aurrera diferentzia haundi batekin. Hala behar luke behinik behin. Mamiaren objektibotasunari inportantzia eman ordez, esateko era eta modu polit, eder eta egokiari, bertsoaren izatea zertzen duten beste baldintza guztiekin batera, emanez. Hau da, bertsolaritzak arte bezala duen balioari bere tokia eta inportantzia eman. Hontaz kontzientziatu eta lan asko egin beharrean gaude. Erdal autoreak eskolan ikasi beharra izaten da. Nik uste dut badela garaia euskal literatu ahozkoa nahiz eta idatzia asignatura bezala ikastola eta lizeotan sartzeko. Honek ez dakit bertsolari, poeta edo idazle berri-rik emango lukeen baina ziur nago bertsozale eta literaturaz interesdunik irtengo litzatekeela. Azpeitiko bertsolarien bileretan agertu izan da horrelako asmorik. Ea aurreratz den zerbait.

Baina goazen entzulegoaren gutxitze hori aztertzeraz. Esan dugun giro horretan desarrollatu bada bertsolaritza, azken urte hauetan, ez da harritzekoa arte bezala gustatzen eta ulertzen ez zuen asko bertsolarien inguruan biltzea eta orain beraiek nahi duten hori beste medio batzuz jasotzean apartatzea. Hala ere ezagutu behar genuke, aurren batetan, bertsolariak mitinlari gisara hartu zituzten horietatik asko, gaur, bertsozale bihurtu direla. Hori nahiko positiboa jotzen dut nik. Egia da askok lehenean jarraituko duela. Baina ez da pentsatu behar euskalzale

Azpillaga; berari eta Lopategiri debekatu egin zitzairen publikoan aritzea.

edo euskal problemaz arduratuko bada, derriorez, bertsozale itsua izan behar duenik. Egia da euskal kulturaren parte inportante bat dela eta euskararen eutsaga fidela bertsolaritza; baina kantularitza, teatrogintza eta nobelagintza ere halaxe dira. Gustoen kontua da piska bat. Eta ohiturarena batipat.

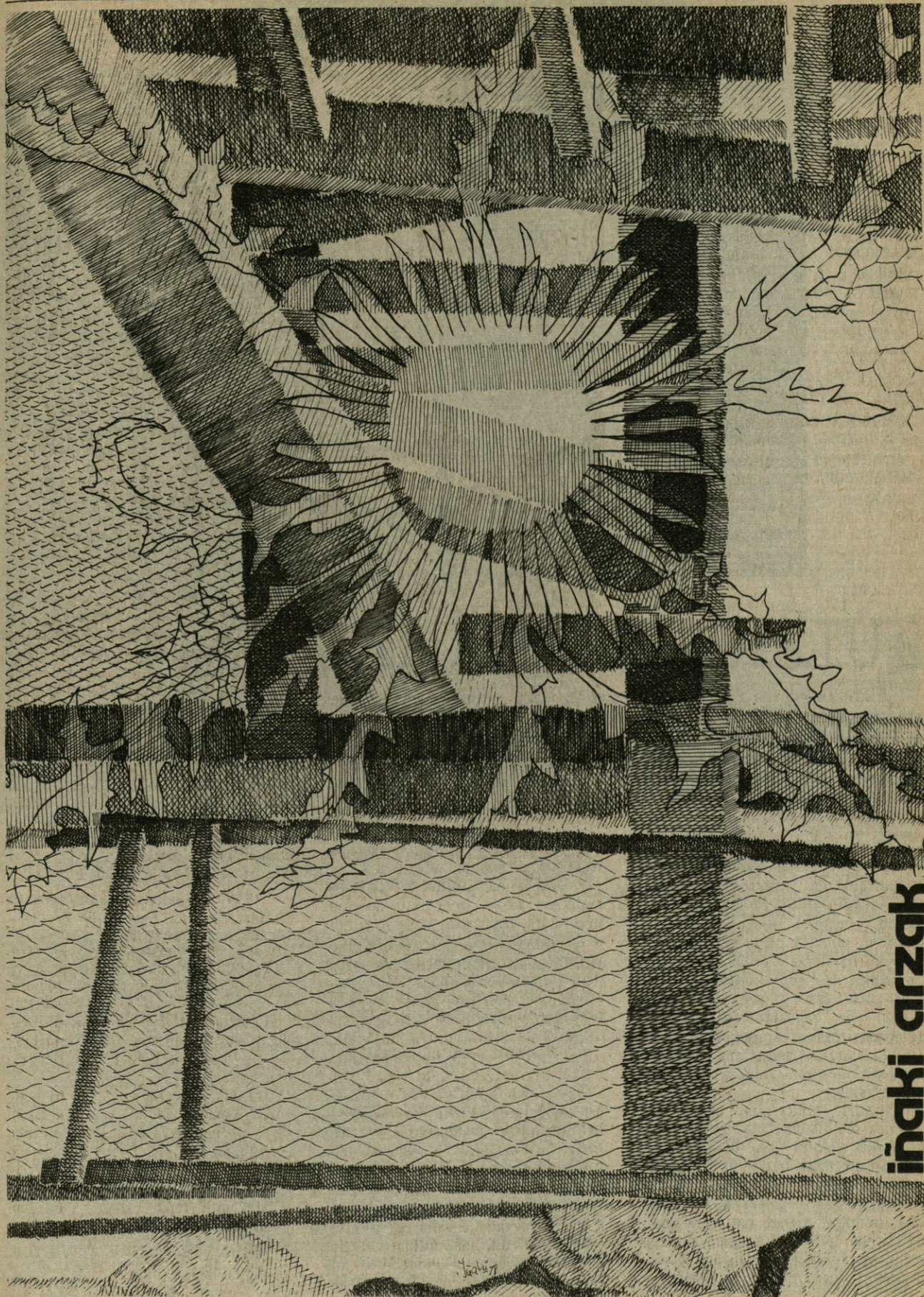
Euskararen arazoa fronte ezberdin askotatik oldartu behar da; fronte bakoitzaren izate eta naturala errespetatuz, eta bakoitzaren karakteristika bereziak haintzakotzat hartuz.

Esan dezadan, baita ere, bertso saioak leku askotan antolatu direla gure kulturaren alor inportante bat delako, bakarrik ere, lehen esan

bezala. Hori oso faboragarri izan zaio bertsolaritzari. Bestalde, egoera anormal batetan zirkulo bizioso asko sortzen da. Hainbat gauza salbatu beharra dagoenean, batzuk beste alde eskaintzen dira. Bata bestearen osagarri erabili beharra izaten da, sarritan.

Dena den gauza bakoitzari bete tokia emango bazio, eta bakoitzak bere misioa eta eginkizuna bete eta konplikatu badu, herriko egoera orokorra zaindu eta normaltzen saiatu beharko da. Gaitzentzat erremedio unibertsala asmatzen ez den bitartean ez da sintoma txarrik faltatuko.

RUFINO IRAOLA

inaki arzak

oinharritzko euykara

JUIZIOA ESTATUARI

Ekainan egingo zaio Ramon Sagaseta gazteari juizio bat. Militarra gainera. "Els Joglars" kasuaren istilua bukatu ondoren, Euskadiri ailegatu zaio eraso. Hemen ez du inork ihes egin. Horregatik agian ez da arazoa gehiegi hedatu. Bainan kontutan izan behar da inportantzi haundikoa izango dela juiizioa, bertan ikusiko baita noraino joateko prest dauden militarrek.

Ramon Sagaseta 18 urtekoa, Iruñeako "Lagunak" antzerki taldeko partaide da. Gasteizen Gazteadirearen Jaialdi batetan Moncloako Paktoaren kontrako obra bat antzestu ondoren, poliziek preso hartu zuten, espainol banderaz izerdia kentzeagatik. Nahiz eta gero konturatu gabe egin zuela esan, gogo onez hori gidoian ez zegoela eta bakarrik nolabait izerdia kendu nahian ez dio ezertarako balio eta espainol banderari mespretxuaren prozesua du bizkar gaine.

Juztizi Militarren kodigoak dioenez sei hilabate eta hamabi urte bitarteko zigorra jaso dezake. Fiskal Ministeritzak berriz bi urtetakoa eskatzen du.

Honeraino ba gertaerak. Eta nola uler daitezke? Gauza bat dago argi: militarrek ez dira beso gurutzaturik geratzen. Jurisdikzio militarra zutik dagoenez gero militar ez diren ze-

bait delitorentzat ere akzio asko aurrera eramateko bide dute.

Desfase bat jasaten ari gara. Jurisdikzio zibila honelako kasuetan praktikara eramatean zerbait arindu den bitartean, militarra lehengo erara jarraitzen da. Euskadin zehar, adibidez, espainol bandera piloa erre arren, ez da inor gartzelan bi urtetako egonaldiaz zigortua izan.

Zenbait kasu aipagarri

Bestalde, geroz eta nabariago agertzen da Estatuak kulturari dioen beldurra. Toki batzuetan ez dira muturra sartzen ausartu. Beste batzutan berriz galeraziak izan dira zenbait akto kultural. Nafarroa adibidez, pentsa dezakegu hauetako toki bat dela. Orain dela aste batzu "Cadreitako Eguna" zelarik, akto politikoa egiteko baimena bakarrik eman zuen Gobernadore Zibilak, jaialdia debekatu.

Handik pixka batera Carcastillo-ri, beste Erriberako herri bati gertatu zitzaion gauza berbera: Gobernadore Zibilak ez zuen utzi "Gabalzeka" Tafallako antzerki taldea jarduten.

Honelako gertaerak, ikusten denez, badira oraindik Euskadin. Dirudienez Estatuak badaki zernolako, influentziarik ukan dezaken kulturak. Eta konturatu da Euskadirentzat, bere ikuspegitik ikusiz arrisku haundia ekar dezakeela.

Filosofi arazoa

Orain eztabaidatzen ari den Konstituzioan hitz politikak geratuko dira. "Espresio askatasuna onhartzen da"... "legeak jarriko dituen mugekin". Jakinak dira zein muga diren: Espainiaren Batasuna, Erregeak behar duen errespetoa eta Armadaren irudi onaren ezer ez esatea.

Honako mugaok ez ditu inork mugituko. Eta une honetan hortxe daude oraindik Tribunal Militarrek ondo zaintzeko. Espresio askatasuna mugatzerakoan gizaldiaren ideiei trabak jartzen ari dira, espresio askatasuna pentsakera askatasunaren azken pausoa besterik ez baita.

Zer esan daiteken eta zer ez dagoen esaterik Estatuak erabakitzen duenean oso botere arriskugarria ari da hartzen bere eskuetan. Azken finean Estatuak duela gauzen egia onhartzea da, eta beraz, gizon guztiak molda ditzakela berak uste duen bezala. Honen kontra eta gauzak beste era batera ikusten dituztenen alde, espresio askatasuna lortu behar da.

Puntuok sakonduz gero, filosofia bihurtzen dira. Eguneroko gertaerari begiratu, mutil bat dugu gartzela arriskupean. Ustekabean egin omen zuen bere delittoa. Hainbat aldiz esan da Gobernuaren kulpak dela, eta militarrek ez dutela egin legeak bete besterik. "Els Joglars" kasuan ere honela hitz egin zuen Boadellak. Bainan barneago ikusten badugu beste gauza bat dago: pertsona bakoitzak bere pentsakera agertzeko duen eskubidea.

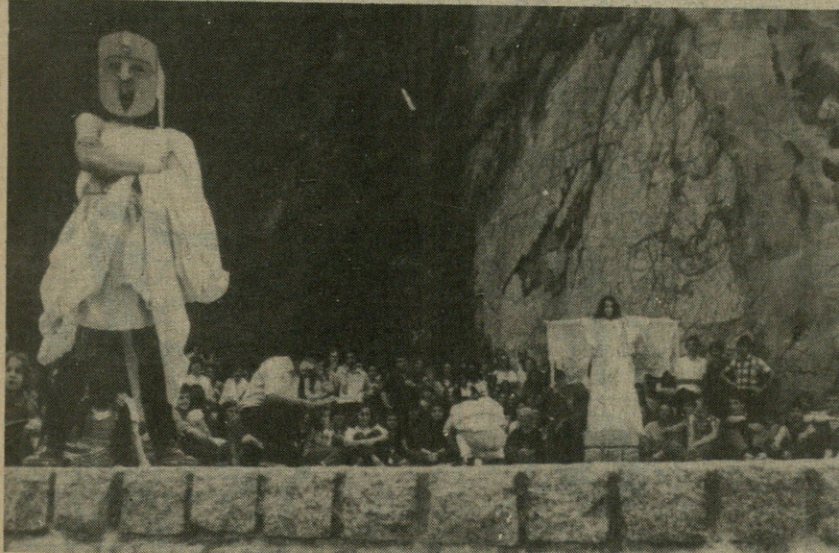
Haintzakotzat hartu behar da Ramon Sagasetaren hauzia. Burgosko hauzian egin zen bezala, orain ideiei mugak ezartzen dizkion Estatuari kontra egin behar zaio berari kontuak eskatuz. Honela bakarrik lor daiteke bere ideiak aurrera eraman ahal izango duen gizaldia.

F. IBARGUTXI

ESPRESIOA KALERA

Donostiako antzerki talde idenpendientea, herriaren ahotsaz.

ORAIN taldea bere emanaldian.

"Espontanea" bat.

Igandean, hilaren 4ean, Donostiako kaleak espresio askatasunaren aldeko ekitaldia ezagutu zuten, Hasierako programa, zabalagoa, aldatu behar izan bazen ere— Buen Pastoren enzerratutakoen irteera eta ondorengo manifestazioagatik— arratsaldean programaren zati bat behintzat bete zen.

Artistek antolatua zen ekitaldi hau eta lehenengo aldiz egiten zen horrelako zerbait Donostian. Helburua, espresio libertatearena, ELS JOGLARS eta Ramon Sagasetaren aurkako

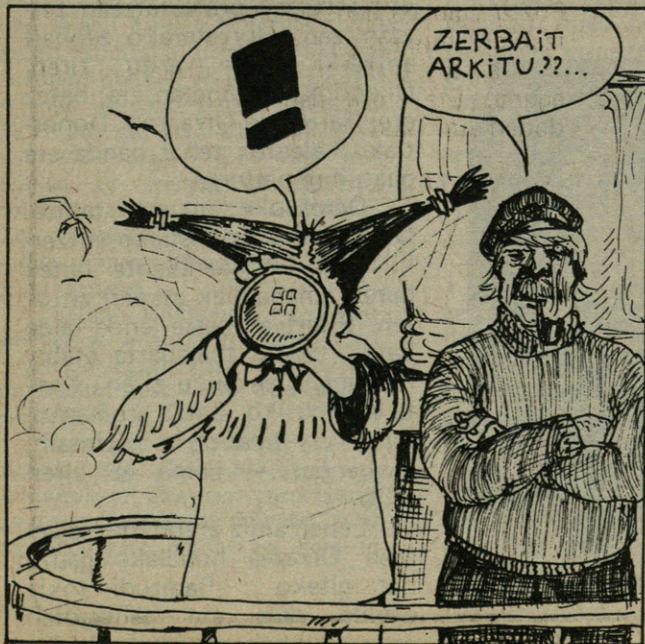
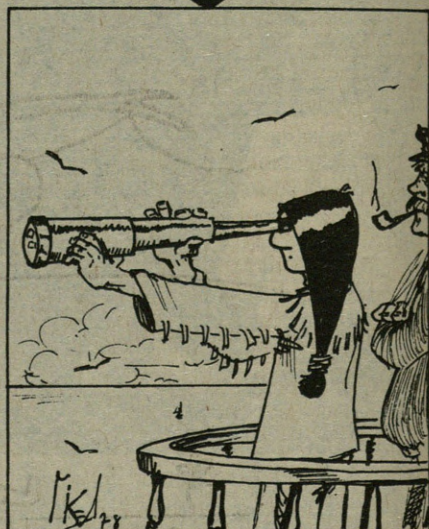
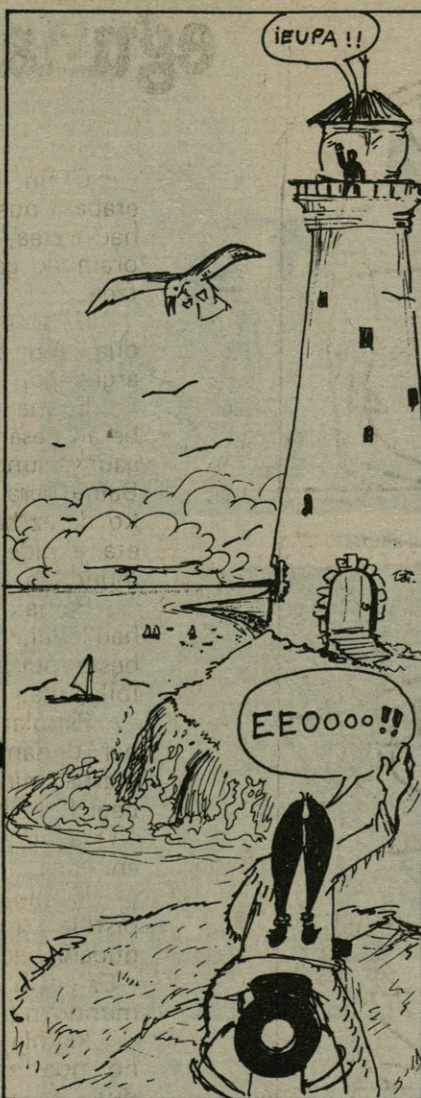
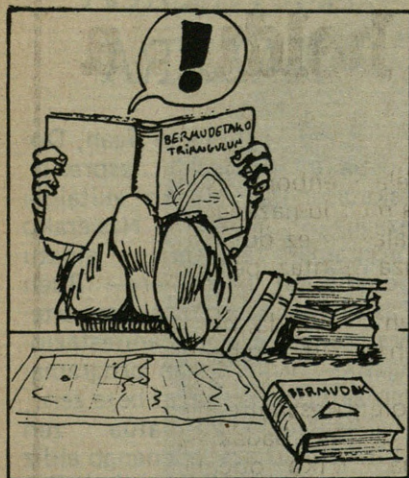
Haizearen Orrazearen aurrean, txalaparta.

juizioengatik protestatzean zertzen zen. Horretarako zenbait antzerki talde aritu ziren, Okendoko jardinetan eta, batez ere, Haizearen Orrazea, Donostiako kaleetan zehar banda eta guzti ibili ondoren.

Deretxoko antzerki taldea, ORAIN eta Donostiako antzerki talde independente batek beren emanaldiak eskaini zituzten. Bitartean beste jende talde batzu txistu, txalaparta etabarraren inguruan bildu ziren. Kanta eta musiko batzu ere han ziren —Imanol, Unsain, Gwuendal...— baina ez ziren aritu.

Lehen aldiz erabili da Haizearen Orrazea honelako gauza bat giteko. Badirudi tokia egokia dela eta gehiagotan ere erabili behar litzatekeela.

erdi-putz

eguna heldu da

Orain dela denbora asko erabaki nuela mundu nazkagarri hau uztea; hala ere ez dut utzi oraindik gauza hontaz pentsatzea.

Gaur, egun heldu da, mundua utzi behar dut, erabakia argi dago.

Eguna goibel esanatu da; berak esan dezake badakiela gaur mundua utziko dudala. Baina bera bakarrik konturatuko da ez baitut familiarik ez eta ahaide bat, bakarrik nago munduan.

Baina... nola utzi mundu hau? Bai, pistola bat izango da beste mundura eramango nauen ibilgailua.

Pistolaren gatua zapaldu behar dudanean, begiratzten dut, eta han nire begiak txakurraren begiekin elkartzten dira.

—O jauzi! zutaz ahaztuta nengoen.

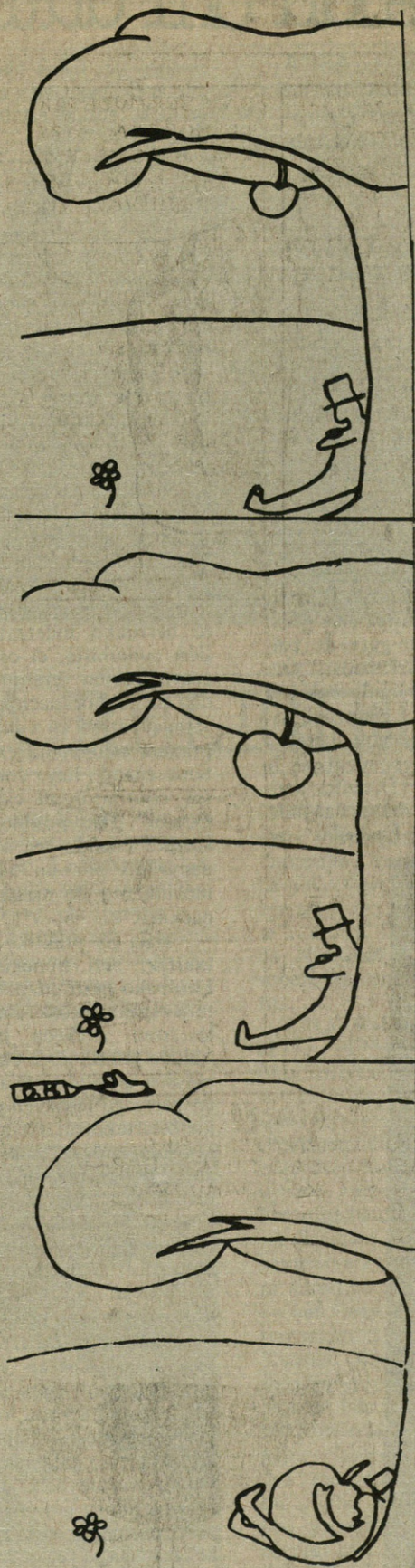
Haren begiak goibel daude, pistola hontaz egin behar dudana badakiela dirudi.

—Ez, ezin dut utzi txakur hau munduan bakarrik.

Pistola gorde dut. Leihoraino noa eta zerura begiratzten dut; eguzkia irtetzen ari da. Poztu egin da badakielako zein izan den nire azken erabakia.

Baditut bi lagun: Jauzi eta eguna. Eta nork daki ez ote dudan aurkituko hirugarrena?

MAITE UNANUE, 12 urte.

OSCAR HERNANDO, 13 urte

eskaini loreak galdu ohi dutenei

POR UNA ALTERNATIVA LIBERTARIA Y GLOBAL, ASKATASUNA, Euskadiko talde anarko-komunistaren lan kolektiboaren fruitua da. Alternatibak —egia esan proposamenak bakarrik dira— aurkezten dituen bezala, baita galdera bihurtzen zaizkigun hautabideak ere.

Baina Mikel Orrantia alternatibetara pasa baino lehen, munduaren egungo egoeraz mintzatzen zaigu, ekonomi, gizarte eta ideologiaren krisiaren aldetik. Honengatik utzi ote du PCEk Lenin eta PSOEek zati bat sozialdemokrata bihurtu? Guk, Tarrek munduari buruz zerbait berria bezala aurkezten duena, ez dela horrela pentsatzen dugu; ez da ezer aldatu. Langileria zanpatuz plusbalia ateratzeko modua, kapitalismoaren bizimodua eta alderdien jokabidea ez dira funtsean aldatu: zapalketa eta askatasuna kentzea. Alderdiek ez dute behinere beren interesak defendatzea besterik egin —eta hau ongi ikusi dugu Euskadin—. Berdin zaie marxismoa edo faxismoa defenditzea. Interesatzen zaion gauza bakarra zera da, ismo horietakoren batek estatismora eraman ditzala. Ekainaren 15eko hauteskundeetan hau ikusi nahi izan ez zuten militanteek, edo oso konbentzituak zeuden beren alderdiaren honestitateaz edo, berharbada, beren gainekoek bezala pentsatzen zuten. Hau da, ahal den bezala boterera iri-

tsi. "Borroka jarraitu behar da" dio Orrantiak. Jarraitu egin behar da ikusteko ea askatasuna lortzen den edo teknoburokrazian geratzen garen.

Oso interesgarria iruditzen zait penintsulako anarkista guztiak erakunde bakar batetan biltzeko proposamena. Mikelek galde egiten du e a CNT izan daiteken erakunde hori. Nik ezetz uste dut, erakunde berri eta gazte bat izan behar duela: CNTek ez ditu onhartu anarko-komunistak —ideien askatasunari ez esatea bezala da hori—, legalizatu egin da "barrutik borroka ahal izateko". CNT, uste dut, sindikatu bezala geratu dela soilik. Eta Euskal Herriari dagokionez, zentral horrek ezer gutxi du egiteko, posibilitate gutxi du; baina beldur naiz anarkismoari ere, anarko-komunismoari konkretuki berdin ez ote zaion geratzen eta honen arrazoia zeren egon daiteke: Euskal Herriaren independentziaz hitzegiten denean. Mikel Orrantia, logikoa denez, askatasun mundialaz mintzatzen da, beraz, Euskadin ere

emango da. Baina nazionalistek, komunistek, marxistek eta... hau da, alderdiek, euskal estatuan pentsatzen dute.

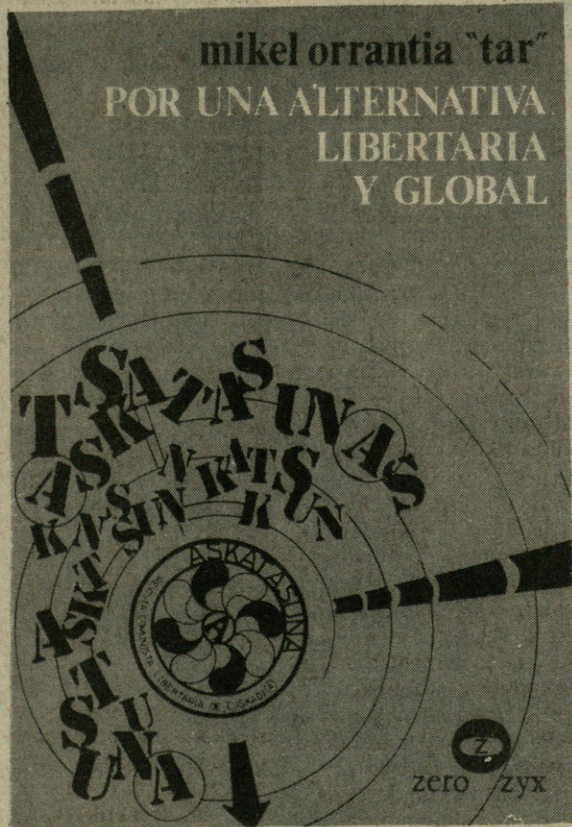
Batzuek beharrezko transitorietateaz mintzatzen zaizkigu, baina baina denok dakigu zeinen erraz luzatzen diren transizioak infinitoraino. Eta hemen egileak kontraesan bat dauka, transizioa ukatuz bukatzen badu ere, milizia herrikoiez eta langile bakoitza harmatua egon beharraz hitzegiten baitigu (guzti hau iraultzaren ondoren); baina hau beharbada izango da anarkistek ez dutelako inoiz egungo gizartearen eta nahi duten iraultza integralaren arteko etaparen bixiorik eman.

Lan honen hasieran galdera bihurtzen diren hautabideez mintzatu naiz; agian galdera bakarrik da, ideia libertarioei oso loturik doan galdera bat: posible al da? Orrantiak autogestioa proposatzen digu gizarte berrirako bidetzat: "la autogestión comunista, el capitalismo y la centralización jerarquizada (el estado) de la producción y la sociedad se encuentran en contradicción y la primera sólo podrá existir como sistema cuando haya conseguido abolir sus contrarios, el capitalismo y el Estado". Hau posible iznago da bakarrik "cuando sea sostenido y dinamizado por un amplio y vasto movimiento de masas a nivel internacional".

Hala ere praktika anarkista, zoritxarrez, beti honekin aurkitu da: Europako herri guztiek Rusia eta estatutu espainolekoak, anarkismoa garaitle irten zitekeen herriak, barne akzio politikoaren eta gobernu erdirakoen alde jo dutela, beren nahiaren gertuago legokeen gizartea lortzeko bitartekotzat. "Gizonaren gobernuaren ordez "gauzen administrazioa" jartzeko, egun ez dago aurreko mendearen hasieran, sozialista utopikoak azaldu zirenean baino gertuago. Alderdi politikoa, anarkistatzat bere burua jotzen duen edonorentzat gorrotagarria. XX mendeko akzio politikoaren organo bereizia bihurtu da.

Ekintza anarkistaren etengabeko frustazioak ikustean, Vanzettiz gogoratu eta esaldi hura idazteko gogoia ematen du: "eskaini loreak galdu zuten errebeldeci". Baina, pentsatzen dut baita ere galderak baduela erantzuna, posible dela, ezinezkoa dena sistema honen jarraipena dela, utopia deitzen den horrek errealitate izan behar duela.

KOLDO SAN JULIAN

«LA RELIGIEUSE»

1936an Jacques Rivette zine zuzendariak eta Cahiers du Cinema aldizkari idazleak "La Religieuse" delako pelikula egin zuen. Frantziar zensurak debekatu eta handik hiru urtetara estrenatu zen "Suzanne Simonin, La religieuse de Diderot" izenarekin. Honako hau da hainbeste urte beranduago heldu zaigun pelikula.

Estiloaren aldetik, Jacques Rivette-ren filmagintzan obra hau ale bakun bat da. "La amour fou" (1968) edo "Celine et Julie vont en bateau"

(1970) eta bere beste obrak arras esperimentalistak dira, eta "nouvelle vague" mugimenduaren barneko berezietariko bat bezala agertzen zen Rivette. "La Religieuse", ordea, filme oso klasizista bat da. Neoklasikoa eta astiroa, bikaina, soberazko ornidurarik gabe eta neurtua.

"La Religieuse" Denis Diderot (1713 - 1784) filosofo frantzesaren obra batetan oinarritzen da. Diderot L'Encyclopédie-aren zuzendaria izan zen eta bere lehen obra ere (Pentsamendu Filosofikoak, 1746) erlijioaren kontrako ideiegatik kondenatu zuten. Denis Diderot-en obra literarioa hausnarketa filosofikoa zen.

Jacques Rivette-ren pelikulan, hausnarketa filosofiko honek egitura narratibo klasiko baino arras trinko bat hartzen du. Orohar, hiru ideia funtsezko atera daitezke filmatik: Suzanne Simonin serora sarrerazten dutenez geroztik bere identitate propioaren bila abiatzen da konbentuko mikrosistema sozialetik apartatu nahiz. Suzanne inguratzen duen jendea moztarokak dira, teozentrismo bihozgabe eta dejeneratu batetan bizi direlarik, eta menperapen intransigente eta jasangaitz bat ezartzen diote. Suzanne, askatu ezinik, esquizofrenian eta autosuntsiduran murgiltzen den identitate deslibro eta galdua da.

SEBASTIANE (Neil Kennedy)

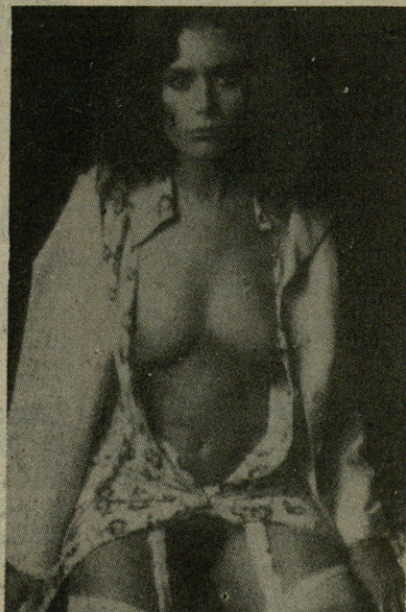
Aunitz istilu sortu zuen pelikula honek. San Sebastianen martirioa gaitzat harturik, estetika homosexual baten bila abiatzen da. Pelikula, ordea, eskasa, traketsa eta fetixista gertatzetik oso hurbil dago.

CONTES INMORAUX (Walerian Borowczyk).

Lau ipuin immoral. Lujuriaren festa sekretoak. LA BETE hemengo boskarrena zitekeen. Walerian Borowczyk artista konsagratu bat da, ororen erotizazioaren zinegilea. Interesanteak dira, batez ere lehena eta hirugarren ipuina. Erotismoak oro betetzen du. Edozein ere, tratamenduak arrazazalekoak dira.

HISTORIA DE O (Just Jaeckin)

Maiz arazo traszendenteak eta parodia morbosoa oso hurbil egoten dira elkarrengandik. EL CASO irakurtzea esate baterako esperientzia ambiguo hauetariko bat da. HISTORIA DE O delako pelikula honen au-

rean ere zalantza bat sortzen da, sadomasokismoari buruzko diskurso serio ala morbosoa eta estúpido bat ote den, ez baita erraz erabat bereiztea. Hala ere, ene ustez hurbilago dago bigarrenetik, sadomasokismoa sozialki nabarmen hedatzen ari delarik, instintoan elikaduratzat.

JOSEBA SARRIONANDIA
ZERUKO ARGIA 37

EKAiNA

11/18

LIBURUAK

BIZITZAKO URRATSE-
TAN, Martin Iturbe, **CAJA DE AHORROS PROVINCI-**
AL. 43. or., 50 pta. eta
ASEKAITZ (Martin Iturbe)
eta **MAITEÑO** (Xabier Azurmendi). C.A.P. 137 or. 100 pta. **CIUDAD DE IRUN** sarien barnean euskal poesiari buruzkoa —"Jose de Artetxe— irabazi zuen M Martin Iturbe Baldak 1972-an eta 1973an. Bi liburu hauetan Iturberen lan horik biltzen dira eta gainera bigarrenaren finalista gertatu zen Xabier Azurmendiren "Maiteño" poema.

martin iturbe baldak
asekaitz
xabier azurmendi
maiteño
Olerkiak

COLECCIÓN PREMIOS LITERARIOS CIUDAD DE IRUN

BURGOS: JUICIO A UN PUEBLO, Lurra. **HORDAGO**. 387 or., 550 pta.

Burgosko juizioa hitzez hitz ematen zaigu liburu honetan: Tribunaleko presidentearen, fiskalaren eta juezaren hitzak, abogaduenak eta presoena. Horrez gain juizio horrek kanpo-

an sortu zuen burrukaren berri ere ematen da laburki bederen. Baita ordura arte **ETAK** eramandako burrukaren historia laburra. Juizio hartako defentsore izan zirenetako Bandres, Pedro Ibarra, Pedro Ruiz Balerdi eta Artemio Zarcoren hitzaurreak alde batetik eta Mario Onaindiarenak bestetik aurkezten dute liburua. Oso dokumentu interesgarria. Baina zergatik dena gaztelaniaz? Juizioko hitzak horrela ematea, normala, baina hitzaurreak eta beste?

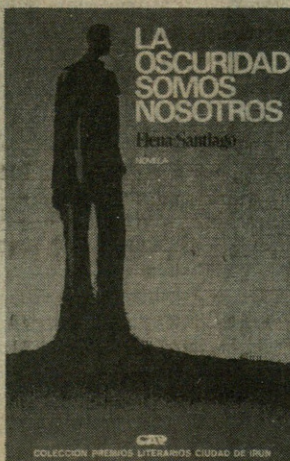
CUADERNO FEMINISTA, INTRODUCCION AL SELF-HELP, Leonor Taboada. ED. FONTANELLA 106 or.

Oso era erraz eta ximplean esplikatzen da liburuxka honetan emakume-ari bere sesoaz interesatzen zaizkion oinharritzko gauzak: metodo antikonzeptiboak, abortoa, infekzioak, menopausia... baina guztia- ren barrenean "self-help" delako metodoa, hau da, emakume bakoitzak bere gorputza ezagutzea eta kon-

trolatzea. Metodo hau Bostongo emakume kolektibo batetan sortu zen, markada honen lehen urte-tan, eta berriki iritsi da estatu espainolera; bi taldek erabiltzen dute hemen, Barcelonakoa eta Palma de Mallorcakoa. Bestea. Bigarren honetakoa da liburuxka honen egilea, duela gutxi hemen izan dena. Emakume guztiei rekomendatzen dizuegu hau irakurtzea.

LOS TRESCIENTOS ESCALONES, Francisca Aguirre. CAP. 82 or., 250 pta. eta **LA OSCURIDAD SOMOS NOSOTROS**, Elena Santiago. CAP. 121 or., 275 pta. Hauk ere "Ciudad de Irún" ekin sarituak dira, lehena poesian eta bigarrena nobelan, gaztelaniazkoetan noski, 1976 urtean.

ALDIZKARIAK

ALFALFA, 6. zenbakia, 1978ko maiatza. 60 pta.

Laborantzaz doa **ALFALFA**ren zenbaki hau, "La tierra para el que la merezca" izenburupean arazoari sarrera ematen zaio; gero Extremadura, Valencia etabarretako berri, laborantza biologikoari buruzko artikulu batzu, militarizazioaz lan interesgarri bat, eta beste zenbait artikulo interesgarri ekologiaz e.a.

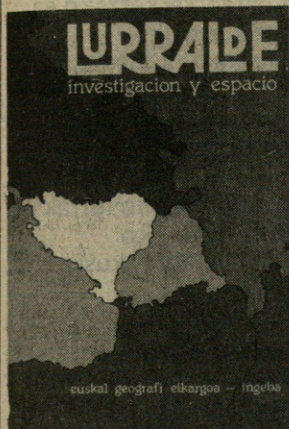

LURRALDE, investigación y espacio. **EUSKAL GEOGRAFI ELGARGOA-INGEBA**. 1. zenbakia.

326 or., 500 pta.

INSTITUTO GEOGRAFICO VASCO ANDRES DE URDANETA edo **EUSKAL GEOGRAFI ELKARGOA**, —Donosti Aurrezki Kutxaren obra soziala— da aldizkari honen egilea. Lehen zenbaki honetan aldizkariaren eta Elkargoaren berri eman ondoren —dena euskaraz eta gaztelaniaz— zenbait artikulo espezializatu geografiaren puntu ezberdinez, espezialistentzat. Al-

dizkariaren zuzendari Francisco Javier Gómez Piñeiro da eta erredakzio komitean Iñigo Agirre, Anton Artamendi, Iñaki Linazasoro eta bar daude.

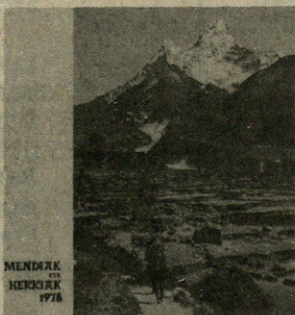
MENDIAK ETA HERRIAK 1978.

Boletin bat mendizaleentzat, izen bereko erakundeak egina. 1976ean sortu zen hau, Felipe Uriarte mendizale famatuaren gidaritzapean, eta bere eginkizuna "munduko mendi interesgarrietara trekkingsak eratztea da"... "Bidebadez trekkinga egiten deneko lurraldearen ezaguera sakon bat lortzea izaten da bere asmoa.

Horretarako lurralde hartako biztanleekin eta beren ohiturekin harremanak ugaltzen ditu". Aldizkarian **MENDIAK ETA HERRIAK** erakundearen tekkingen -ibilaldien, nolabait esateko- berri ematen da, orain arte egin direnak eta baita datorren urterako antolatu direnak.

Horiei buruz informazioa nahi duenak helbide hauetara jo dezake. Felipe Uriarte, Casa Cámara, Pasai Donibane, tel: 356602 eta 355270, edo Angel Rozen, Cuchilleria 88-2, Gasteiz, tel: 261700 edo Vi-

ajes Iberiaren Donostiako bulegoetara.

IPURBELTZ, 6. zenbakia. EREIN. 24 or., 50 pta.

Historieta berriak dakartzi **IPURBELTZ**en 6. zenbaki honek, hala nola **MINTXO Berzosarena, TXORIBURU, KASKAGOGOR TALDEA** eta **IPARRAGIRRE** - hau ere Berzosarena -. Olariagak berriz **KIMU BAT, KIMU BI** historieta eskaintzen digu oraingoan, aurrekoa bukatu baitzen. Zenbaki honetan zuzentzaila urruti ibili bide da, ortografiako akats bat baino gehiago ageri baita.

MANIFIESTO POR UNA ALTERNATIVA RADICAL AL MOVIMIENTO CAMPE-SINO, ARRE (Grupo Alter-

nativas Radicales para la Ribera del Ebro).

Folleto honetan osatzen ari den **ARRE**ren berri ematen da, bere agiriarekin batera; "... ni es un nuevo sindicato, ni es un partido nuevo. Es un grupo de acción, reflexión y formación, creado por agricultores para funcionar dentro de nuestros propios sindicatos democráticos, como una tendencia crítica", diote aurkezpenean. Ez dugu gehiago jakin ahal izan talde honi buruz, baina hor dago.

GRUPO DE ALTERNATIVAS RURALES PARA LA RIBERA DEL EBRO

Manifiesto por una alternativa radical al movimiento campesino

ARRE

LEHIAKETAK

Donostiako Parte Zaharrean, Trinitateko plazan, langabe-tuen aldeko jaialdi-dantzaldia ospatuko da ekainaren 17an; ordurako Parte Zaharreko **BATEk** langabeziaren salakuntzarako argazkien lehiaketa bat antolatu du. Hona horren oinarriak: edozein neurritako argazkiak aurkez daitezke; ar-gazki bakoitzak bi lerro baino gehiago izango ez duen oin bat eramango du; ekainaren 15eko arratsaldeko 7ak arte da argazkiak bidal-

tzeko epea; sobre itxian eta **LANGABEZIAREN AURKAKO ARGAZKI LEHIAKETA** jarriaz emango dira argazkiak; sobrearen atzean egilearen izena eta helbidea ipiniko dira. Argazkiak **ALBAINAN** entregatu behar dira; helbidea: Plaza de Guipúzcoa, 11-1- tlf: 429127 goizez bederatzietatik ordu-batera eta arratsaldeaz laueta-tik zazpjetara. Aurkezten diren argazki guztiak Trinitateko plazan erakutsiko dira jaialdiaren egunean.

ETA BESTE

gairik gabeko bertsoak

ITXARO BORDA

Nahi nituzke bertsoak egun
gai eder batetaz egin;
Poetek deitu barne tirriak
ni baitatik du aldegin
Neregogoan ez baitzaukan hor
merezi zuen atsegin
Goiz ahulean dut neroneri
norat den joan galdegin...

Bertsolaritzan badira segur
gai osoki desberdinak
Gaztentzat eta bai zaharrentzat
muga eginik adinak
Batzu goxoak besteak gogor
edo oraino gordinak
Beltzak xuriak gorri berdeak
zeru kolore urdinak!

Hemen dudatzen dut eta nago
Ez jakin zertaz kantatu
Indar gabea nola dezaket
bertsoko gaia hautatu?
Beraz ezerez nahi dizuet
bozerditan solastatu
Jadanik hutsa hitzetan baitut
zuen aurrean plantatu...

Bizia dugu luzea eta
ardura ere karatsa
Ezdeustasunaz ezin bestean
galdu beharko dut hatsa
Nere baitako mundu ttikian
oraindanikan arratsa
Dago maizterra baitu manatzen
bizitzerako urhatsa!

Hitzak daduka gure gogoan
zinez gaitzeko indarra
Bake sortzeko bihotzetan da
sendagailutan bakarra
Nere aldetik burutik minez
dutararikan sukarra
Badut azkarki hitz lerrokatzen
artzeko barne beharra!

Euri hotzaren azpian gabiltz
hezurreraino bustirik
Aterbe baten xerkatzeko ez
ukanagatik astirik
Beti lasterka beti iheska
jauntzi faltzotan bestirik
Presorik dauden eskuak gordez
guretzat ez da eztirik!

Bizi naizeno herriko lurrak
gor ditut begiratuko
Euskal semea libre ikusiz
orduan naiz isilduko
Eta geroan paper xuria
zikintzetik geldituko
Nik idatziak su egiteko
didatzatela bilduko...

Ez nuen uste gairik gabeko
bertsoak in zitazkenik
Hutsez beteak hautsez beteak
egun molda nitzazkenik
Ezagutuko ahal dut noizbait
triste ez den larrazkenik
Eten gabeko bertso alde hau
bukatuko dut azkenik...

hormazprayko

zeruko argiaren eranskina

hormastekaria

150 pezeta

Yany

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK ZALDIVIA TEL. 880566

